

Jaarstukken

2017

Stichting Scholengroep Pontes

15 mei 2018

Inhoud

1. Algemeen.....	4
a. Richtlijnen OCW.....	4
b. Juridische structuur en organisatiestructuur	4
c. Belangrijkste kenmerken van het gevoerde beleid	4
d. Kwaliteit.....	5
e. Overige onderwijskundige relevante ontwikkelingen.....	5
f. Horizontale verantwoording	6
g. Treasurybeleid	6
2. Onderwijskundige ontwikkelingen gedurende het verslagjaar 2017.....	7
a. Leerling ontwikkeling.....	7
b. Klachten	8
c. Onderwijskundige zaken en hoogtepunten	8
3. Toelichting verslagjaar 2017 in cijfers en grafieken	12
3.1 Personeel en organisatie	12
a. Organisatie.....	12
b. Personeel.....	12
3.2 Huisvesting	17
3.3 Financiën	18
a. Financiële Positie	18
b. Treasurybeheer.....	18
c. Reservepositie	18
3.4 Toelichting op het resultaat	19
4. Continuïteitsparagraaf.....	23
a. Risicobeheersing.....	29
5. Verslag van de Raad van Toezicht	31
B Jaarrekening 2017	34

1. Algemeen

Jaarverslag Stichting Scholengroep Pontes bij de Jaarrekening 2017

a. Richtlijnen OCW

De afdeling Cfl van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, in het vervolg OC&W, heeft met ingang van het jaar 2008 nieuwe richtlijnen voor de inrichting van de jaarrekening vastgesteld. Deze richtlijnen zijn in dit jaarverslag verwerkt.

b. Juridische structuur en organisatiestructuur

• Juridische structuur

De rechtspersvorm is een stichting met de naam: Stichting Scholengroep Pontes, in het vervolg afgekort tot Pontes. De stichting is opgericht in 1999 en gevestigd te Goes. Bij de Kamer van Koophandel te Middelburg is de stichting ingeschreven onder nummer 22043910. Het administratienummer van de stichting bij het Ministerie van OC&W is: 41161. Aan de stichting zijn geen andere partijen gebonden.

• Organisatiestructuur

Met het oog op good governance is een organisatiemodel gekozen wat hierop aansluit te weten het model Raad van Toezicht - College van Bestuur. De werkwijze sluit aan op de Wet "goed onderwijs en goed bestuur VO" en de Code "Goed Onderwijsbestuur". Het College van Bestuur kent één lid, die tevens voorzitter is. De Raad van Toezicht bestaat uit zeven leden. In 2017 heeft de Raad van Toezicht zes maal vergaderd. De namen en functies van betreffende functionarissen zijn opgenomen in deel B van de jaarrekening.

Er zijn twee scholen te weten; Pieter Zeeman in Zierikzee en Het Goese Lyceum in Goes. Deze worden beide aangestuurd door een rector. De directeur bedrijfsvoering is verantwoordelijk voor de centrale organisatie.

c. Belangrijkste kenmerken van het gevoerde beleid

In 2015 is een strategisch beleidsplan (voor de periode 2015-2020) opgesteld met als titel "De brug naar de toekomst". De Missie en Visie zijn als volgt geformuleerd:

De Missie:

Wij zijn de logische keuze voor voortgezet onderwijs van leerlingen en ouders vanwege onze kwaliteit, thuis nabij onderwijs en ons onderscheidend aanbod.

De Visie:

Pontes is een continu lerende openbare onderwijsorganisatie die door excellent onderwijs de talenten uit haar leerlingen haalt door gedifferentieerde onderwijsprogramma's aan te bieden die alle leerlingen uitdagen, inspireren en nieuwsgierig maken naar meer onderwijs. Wij leiden onze leerlingen op tot zelfbewuste jongeren met een maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel.

Het nieuwe beleidsplan geeft richting en stelt concrete doelen. De kernwaarden om deze doelen te kunnen verwezenlijken zijn: Openbaar, ambitieus, klantgericht en in gezamenlijkheid.

In 2016 is het strategisch beleidsplan definitief vastgesteld en verspreid in de organisatie. Dit richtingbepalend document wordt gebruikt bij de uitwerking van schoolplannen en teamplannen.

d. Kwaliteit

De Kwaliteit van het onderwijs is op diverse manieren te meten, een benchmark is hierbij onontbeerlijk. Binnen het VO is hiertoe "Vensters voor Verantwoording" opgericht. Op deze site wordt informatie over tevredenheidsmetingen, schoolprestaties en organisatorische kerngetallen op een uniforme manier gepresenteerd. De school, en ook de stakeholders, hebben hiermee een goed instrument in handen voor de beoordeling en vergelijking van onze scholen tegen andere scholen voor voortgezet onderwijs. Om vroegtijdig inzicht te krijgen in de kwaliteitskaart van de Onderwijsinspectie, is in 2013 een nieuwe managementtool "Magister Management Systeem" in gebruik genomen. De criteria van de onderwijsinspectie zijn in dit programma ingebouwd en zijn op ieder gewenst niveau, zelfs tot op leerling niveau, inzichtelijk. In 2016 is vooruitlopend op het herzien toezicht kader bekeken wat de effecten zijn en zijn de acties ter verbetering uitgezet.

Alle afdelingen hebben in 2017 een basis-arrangement van de Onderwijs Inspectie. In 2017 heeft de Onderwijs Inspectie de Bergweg bezocht in het licht van een excellentie aanvraag en heeft die met een 'goed' beoordeeld.

In 2017 is een kwaliteitshandboek in gebruik genomen. Hierin zijn de visie op kwaliteitsbeleid, het proces en de werkinstructie vastgelegd. De kern van het beleid is dat in alle lagen van de organisatie gewerkt gaat / moet worden aan kwaliteitsverbetering. De A3-methode is hierbij ondersteunend. Het borgen en cyclisch verbeteren zijn hierbij wezenlijke onderdelen om te komen tot een goed kwaliteitszorgsysteem. In navolging op een van de strategische doelen is er in 2017 een aanvraag ingediend voor het predicaat 'Excellente school', te weten voor het vmbo-basis/kader van Het Goese Lyceum, Bergweg. De procedure voor Het Goese Lyceum Bergweg is geheel doorlopen en na een intensief traject is in 2018 het predicaat "Excellent " ontvangen.

e. Overige onderwijskundige relevante ontwikkelingen

- Onderwijs in de regio

Op grond van de demografische ontwikkeling binnen Zeeland zal het totale leerlingenaantal in de komende jaren verder dalen. Dit onderwerp staat reeds geruime tijd op de agenda van het Zeeuwse bestuurdersoverleg.

In 2017 is intensief samengewerkt met Edudelta omdat Edudelta op 1 augustus 2018 zal stoppen met haar onderwijsactiviteiten voor het groene vmbo in Goes. In het belang van de leerlingen en het behoud van het Groene vmbo in Zeeland heeft Pontes besloten per die datum te starten met het groene vmbo-profiel. Dit is opgenomen in het Regionaal Plan Onderwijs (RPO) 2017 dat ook per die datum van kracht wordt. In maart 2018 is deze RPO door het Ministerie goedgekeurd. Met de start van dit groene vmbo profiel willen we dit profiel voor de Provincie Zeeland veilig stellen en de leerlingen een nog passender en breder aanbod aan kunnen bieden dan nu reeds het geval is.

Het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Oosterschelderegio is verantwoordelijk voor een dekkend aanbod van zorg in onze regio en moet daarbij wettelijk gezien alle scholen en zorgaanbieders betrekken. De volgende besturen maken onderdeel uit van het samenwerkingsverband als lid: Edudelta, Stichting Respont, Ostrea, Stichting de Korre en Pontes. Isaac Beeckman is bij het Samenwerkingsverband aangesloten als deelnemer. De juridische entiteit van het Samenwerkingsverband is een coöperatie. De gevolgen van de Wet op het Passend Onderwijs zijn divers en de zorgvraag op de scholen neemt toe. Het opzetten en organiseren van de nieuwe structuur, die het gevolg is van de Wet Passend Onderwijs, vraagt veel afstemming en overleg met de andere samenwerkingspartners. De afgelopen jaren is gefocust op het beheersbaar houden van de kosten en het opzetten van de zorgstructuur. Dit werpt nu zijn vruchten af, waardoor er in 2017 financiële ruimte is ontstaan voor nieuw beleid. Er is ruimte ontstaan voor het financieel honoreren van arrangementen. Pontes was hierdoor in staat een drietal arrangementen aan te bieden, te weten; De Juniorklas, Versneld en Verrijkt vwo en Pre-mbo.

f. Horizontale verantwoording

De school staat midden in de samenleving, de stakeholders vallen in diverse doelgroepen. Het afleggen van verantwoording en het informeren over nieuwe ontwikkelingen gaat dan ook via diverse kanalen. In 2017 is een strategisch communicatieplan uitgewerkt. Er is een nieuwe huisstijl geïntroduceerd die eigentijdser is, betere grafische vormgevingsmogelijkheden biedt, en een modernere uitstraling heeft welke beter past bij onze doelgroepen.

In de benadering van de diverse doelgroepen is een tweedeling aangebracht in de informatievoorziening. Hierdoor kan gericht gecommuniceerd worden. Het resultaat hiervan is een wervende website en een informatieplatform voor medewerkers, leerlingen en ouders van zittende leerlingen. De verdere ontwikkeling van de huisstijl en het communicatieplan staat in 2018 op het programma.

De leerlingen zijn verenigd in leerlingenraden welke door de rectoren worden geraadpleegd en geïnformeerd. De ouderraden en aparte klankbordgroepen overleggen diverse keren per jaar met de rectoren. De Voorzitter van het College van Bestuur voert jaarlijks gesprekken met verschillende groepen leerlingen op alle locaties. Daarnaast sluit hij eenmaal per jaar aan bij de overleggen met de ouderraden. De betrokkenheid en inbreng van ouders en leerlingen is zeer waardevol voor de organisatie.

In de Gemeenschappelijk Medezeggenschapsraad (GMR) worden school-overstijgende onderwerpen besproken en afgestemd. Daarnaast zijn er twee medezeggenschapsraden waar locatie gebonden onderwerpen worden behandeld.

Met de wethouders van de Gemeente Goes en de Gemeente Schouwen-Duiveland vindt structureel periodiek overleg plaats, daarnaast vindt regelmatig overleg plaats met de basisscholen (al dan niet in de vorm van een Lokaal Educatieve Agenda), het bedrijfsleven en de Provinciale bestuurders.

De informatie-uitwisseling tussen het Zeeuwse onderwijs vindt onder andere plaats tijdens het Zeeuwse Bestuurdersoverleg (ZBO) welke zes keer per jaar bij elkaar komt. Tijdens dit overleg worden bestuurlijke onderwijsontwikkelingen besproken en kunnen initiatieven gezamenlijk worden ontwikkeld.

De afstemming met het vervolgonderwijs op mbo, hbo en universitair niveau vindt structureel jaarlijks plaats maar er is ook incidenteel of over specifieke onderwerpen overleg. Zo worden bijvoorbeeld de resultaten van onze 'oud' leerlingen op het vervolgonderwijs teruggekoppeld. De mogelijkheden op het gebied van verbetering op onderwijskundige aansluiting zijn eveneens onderwerp van gesprek evenals andere vormen van onderlinge samenwerking.

g. Treasurybeleid

In navolging op de gewijzigde wet en regelgeving is het Treasurystatuut aangepast en vastgesteld in 2017.

De liquide middelen zijn dagelijks opvraagbaar en risicoloos ondergebracht bij ABN/AMRO. Er deden zich in 2017 geen liquiditeitsproblemen voor.

Om de hoeveelheid kasgeld in de organisatie terug te dringen is in 2017 gestart met een pilot van het gebruik van "prepaid betaalkaarten" door docenten tijdens reizen. Hiermee wordt betalen maar ook de registratie van de kosten en de verwerking in de financiële administratie veiliger en eenvoudiger. De eerste resultaten zijn hoopgevend. Naar verwachting wordt het gebruik hiervan in 2018 geëvalueerd en wellicht geïntroduceerd.

2. Onderwijskundige ontwikkelingen gedurende het verslagjaar 2017

a. Leerling ontwikkeling

Voor de bekostiging is het leerlingenaantal op peildatum 1 oktober maatgevend. Het leerlingenaantal op deze datum, is in 2017 gedaald naar 3.033 leerlingen tegenover 3.132 in 2016.

Figuur 1 geeft een overzicht van de verdeling van leerlingen over de locaties:

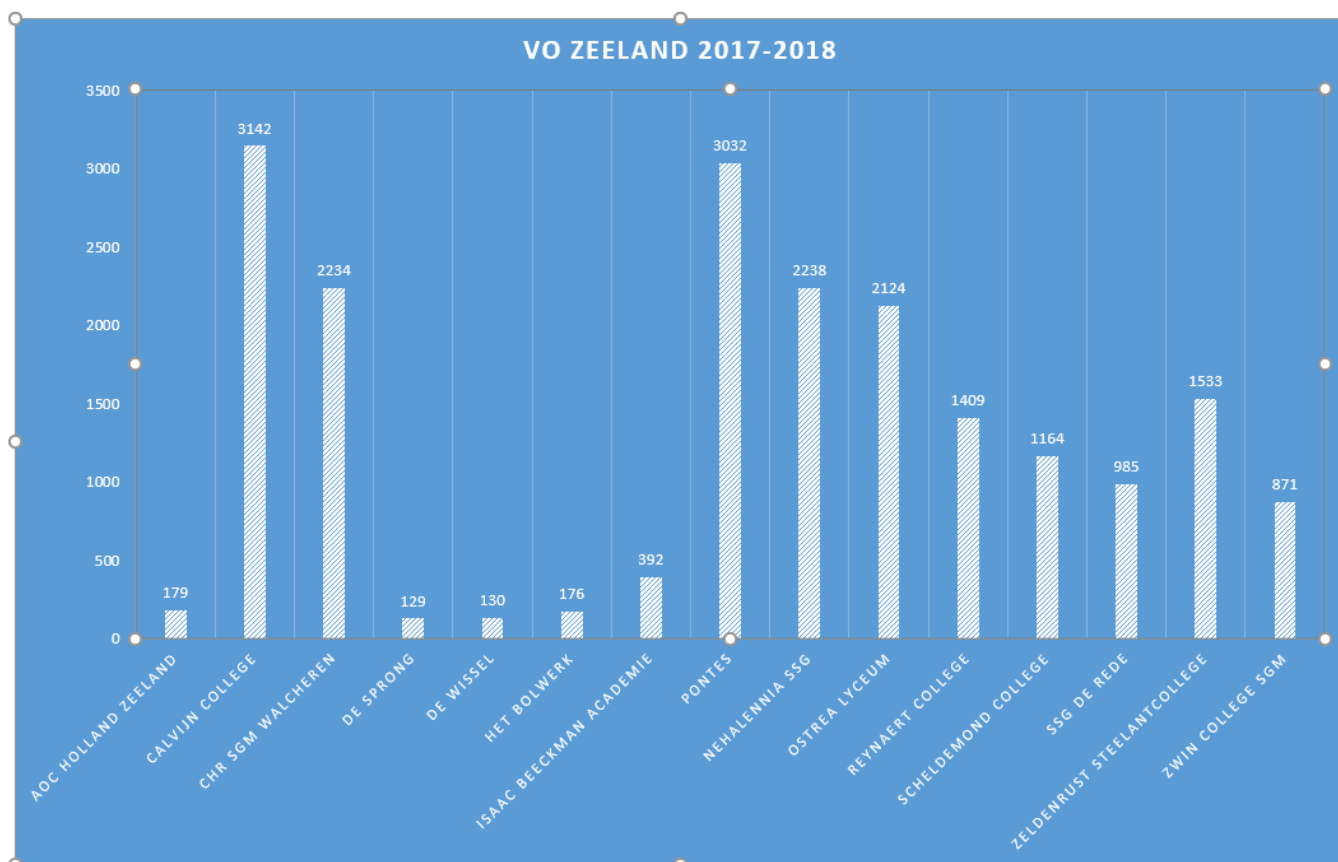
(Figuur 1)

Locatie	Regulier		Vavo		Totaal	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Het Goese Lyceum locatie Bergweg	409	447			409	447
Het Goese Lyceum locatie Oranjeweg	1.605	1.607	4	8	1.609	1.615
Pieter Zeeman	1.010	1.063	5	7	1.015	1.070
Totaal	3.024	3.117	9	15	3.033	3.132

De daling is het gevolg van demografische ontwikkelingen. Deze daling zal zich verder voortzetten. In de continuïteitsparagraaf wordt e.e.a. nader toegelicht. Onderstaande een overzicht van de leerlingenaantallen VO op 1 oktober 2017 binnen Zeeland

Figuur 2

LEERLINGEN VO IN ZEELAND 2017-2018 TOTALEN

Met Scalda is een samenwerkingsovereenkomst gesloten ten behoeve van het aanbieden van maatwerktrajecten o.a. in de vorm van VAVO-onderwijs. In 2017 maakten 9 leerlingen hier gebruik van.

b. Klachten

In het verslagjaar zijn er tien klachten bij het College van Bestuur binnengekomen, waarvan er negen zijn afgehandeld ultimo 2017. De tiende klacht is begin 2018 afgehandeld.

c. Onderwijskundige zaken en hoogtepunten

Het Goese Lyceum, locatie Bergweg

In 2017 stroomden de eerste leerlingen uit de Masterklas 2 door naar de gemengde leerweg in klas 3. Vijfendertig leerlingen volgen in 2017 een beroepsprofiel vanuit de gemengde leerweg. Dit betekent dat zij vijf vakken op het niveau van de theoretische leerweg volgen en één beroepsgericht vak op het niveau van de gemengde leerweg.

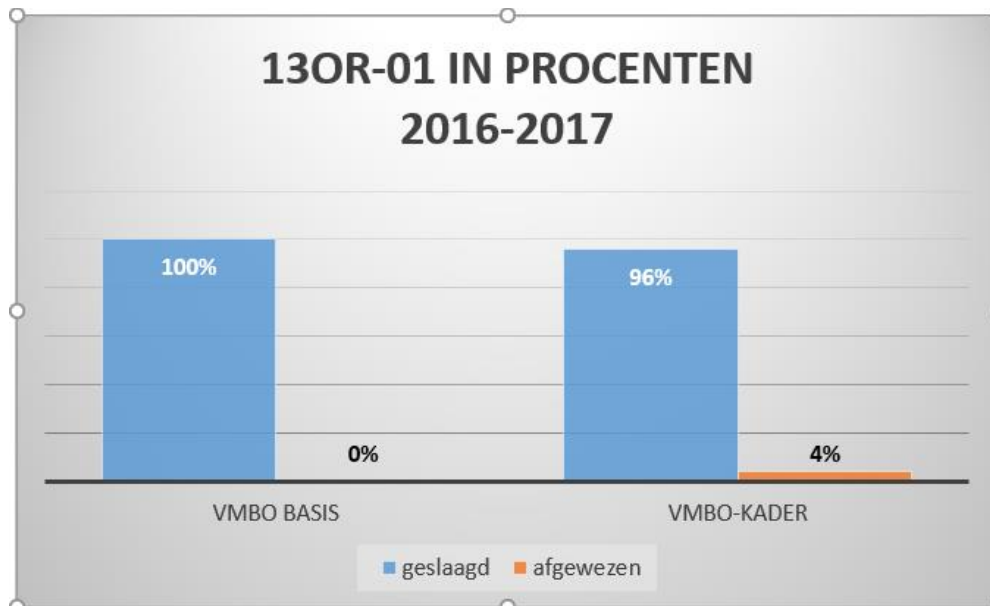
Alle afdelingen werken met de nieuwe profielen, in schooljaar 2015-2016 was al gestart met de profielen BWI (Bouwen, Wonen en Interieur) en Z&W (Zorg en Welzijn). In 2017 is ook gestart met de profielen M&T (Mobiliteit & Transport), HBR (Horeca, Bakkerij en Recreatie) en PIE (Produceren, Installeren en Energie).

Met het aanbod van deze vijf profielen op het niveau van basis, kader en gemengd is een uniek aanbod ontstaan voor leerlingen die hun talenten willen ontwikkelen en hun interesses willen ontdekken. Er zijn landelijk weinig vmbo-scholen die vanuit de gemengde leerweg ook een breed aanbod van profielen voeren.

Het vak Beroeps Profiel Oriëntatie is in samenwerking met Edudelta en Ostrea vormgegeven. De leerlingen in de eerste klassen rouleren over de zeven profielen die wij gezamenlijk aanbieden. Om de vijf weken volgen de leerlingen een ander profiel, zodat zij kunnen ontdekken wat het best bij hen past.

De examenresultaten waren dit jaar uitstekend, zo blijkt uit onderstaande figuur 3.

Figuur 3

In 2017 zijn twee leerlingen in aanmerking gekomen voor het predicaat cum laude geslaagd

In februari 2017 heeft de Het Goese Lyceum locatie Bergweg zich aangemeld voor het predicaat 'Excellente school'. Dit nadat de waardering 'Goed' al was toegekend door de onderwijs inspectie, een voorwaarde om het traject 'Excellente school' te starten.

Het Goese Lyceum, locatie Oranjeweg

Het jaar 2017 is voor de locatie Oranjeweg een jaar vol ontwikkelingen geweest.

Aangezien de teamstructuur onvoldoende functioneerde is in augustus 2016 gestart met een andere organisatiestructuur die in 2017 zijn beslag kreeg. We onderscheiden in 'de nieuwe structuur' vijf groeperingsvormen.

1. *Sectie* (nieuwe stijl). Dit is een groep docenten die gezamenlijk werkt aan het vak waarvoor ze bevoegd is.
2. *Afdeling*. Dit is een groep docenten die met elkaar verantwoordelijk is voor pedagogisch en didactisch goed onderwijs aan een bepaalde groep leerlingen.
3. *Ontwikkelgroep*. Dit is een groep docenten met een ontwikkeltaak. Over een bepaald thema wordt een advies opgesteld of een opdracht uitgevoerd. Het kan ook gaan om een onderwijsinnovatietraject. Meestal gaat het hier om tijdelijk functionerende teams.
4. *Speciaal aanbod*. Dit is een groep docenten die verantwoordelijk is voor het onderwijs binnen de (sub) afdeling.
5. *Onderwijsgroep*. Dit is een groep die gevraagd en ongevraagd advies geeft over onderwijs- en organisatieontwikkeling.

Het organiserend principe in dit model is de sectie. Het uitgangspunt van gedeeld leiderschap en onderwijskundige focus zijn geborgd in de structuur. Uiteraard is mensenwerk verder bepalend voor het succes van deze nieuwe structuur.

Van secties wordt een leidende rol verwacht bij de onderwijsontwikkeling, professionalisering en de vakinhoudelijke aanpak (volgens de speerpunten vastgesteld in de 'A-3' als bijvoorbeeld doorlopende leerlijnen, determinatie en toetsing, differentiatie en opbrengstgericht werken).

De afdeling als eenheid blijft bestaan. Hierin is het pedagogisch en didactisch handelen gewaarborgd door overleg binnen de afdelingen en door het vastgestelde beleid.

De ontwikkelgroep krijgt op basis van te stellen kaders tijd en ruimte een school- of afdelingsbreed onderwerp uit te werken en vervolgens te ondersteunen bij de implementatie.

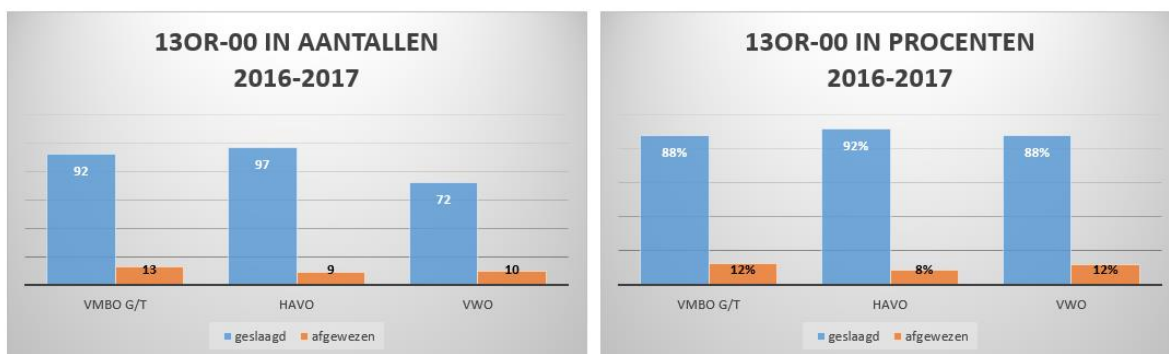
Docenten die lesgeven in het speciaal aanbod zijn nadrukkelijk verantwoordelijk voor het curriculum in die afdeling. Ze krijgen tijd voor overleg, afstemming en ontwikkeling.

De 'onderwijsgroep' bestaat uit mensen die zich voor onderwijsontwikkeling en -organisatie interesseren, en die samen met het management hieraan willen werken, met bijvoorbeeld het schoolplan als resultaat.

Op het gebied van onderwijs vallen de examenresultaten in 2017 tegen voor het vmbo (87,6%) en het vwo (88%), voor de havo (91,5%) zijn de resultaten iets beter. Zes leerlingen zijn Cum Laude geslaagd. In de grafiek (figuur 4) een overzicht van het aantal leerlingen met de slagingspercentages.

Figuur 4

13OR-00 HET GOESE LYCEUM LOCATIE ORANJEWEG

Het aantal aanmeldingen op 1 oktober 2017 van 294 nieuwe leerlingen was hoger dan de prognose en geeft aan dat onze strategie voor wat betreft handhaving van het brede aanbod werkt bij de potentiële leerlingen. Nog steeds kiezen veel leerlingen voor Het Goese Lyceum vanwege ons rijke aanbod.

In 2017 is gestart met vwo verrijkt en/of versneld. Een aanbod voor hoogbegaafde leerlingen. Er zijn 12 leerlingen die dit traject volgen in schooljaar 2017-2018. De docenten zijn hiervoor opgeleid en hebben regelmatig in een intervisie achtige setting overleg.

In 2017 ging de brugklas voor het eerst op Brugklaskamp. Gesplitst in drie groepen van ongeveer honderd kinderen zijn de klassen met hun mentor en tutoren naar Bergen op Zoom gegaan. Daar verbleven zij in een Stay Okay hotel. Het CIOS verzorgde de verschillende spelonderdelen, zodat er voor de mentor veel tijd was om naar de groep en individuele leerlingen te kijken. Een mooie week die we zeker gaan herhalen voor komende brugklassen.

Pieter Zeeman

Het kalenderjaar 2017 is voor Pieter Zeeman een turbulent jaar met hoogte- en dieptepunten. Stabiël in deze turbulentie is het primaire proces. Het docententeam is ondanks alles het onderwijs de lessen blijven geven en de leerlingen te begeleiden met goede onderwijsresultaten als gevolg. Dit is bijzonder te noemen gezien de omstandigheden.

Per 1 juni 2017 is een nieuwe rector gestart op Pieter Zeeman. Een vacature later in het jaar voor een teamleider havo/vwo is ingevuld met een interim-kandidaat.

Er is een start gemaakt met het brengen van orde in de organisatie. Zo is er evenredigheid gebracht in de belasting van de teamleiders, sterker gestuurd op de financiën van de school en is het roosterteam versterkt. Op 1 juni 2017 heeft de Gemeente Schouwen-Duiveland besloten tot nieuwbouw van de school. Vanaf dat moment zijn twee belangrijke trajecten gaan lopen, het traject van het ontwerp en de bouw van de school en dat van de vernieuwing van het onderwijsconcept van Pieter Zeeman. Een onderwijsgroep van 25 docenten, als vertegenwoordigers van alle afdelingen en secties, heeft het onderwijs van Pieter Zeeman onder de loep genomen. Ter oriëntatie op nieuwe mogelijkheden zijn oude initiatieven tegen het licht gehouden, is literatuur bestudeerd, zijn externen uitgenodigd voor een pitch en zijn referentiescholen bezocht. Dit heeft geresulteerd in een voorstel voor een nieuw onderwijsconcept. Dit voorstel is met alle medewerkers besproken. In januari 2018 is het voorstel onderwijsconcept aanvaard door het personeel via een peiling. 88% stemde voor de verandering.

Met jouw talent voortuit!

De leerling en zijn ontwikkeling staan centraal. Doel van deze ontwikkeling is kwalificatie, subjectivering en socialisatie¹. Het onderwijs is doelgericht, toegesneden op de maat van de leerling. Autonomie is een belangrijke waarde in het leerproces, een leerling wordt toegeleid naar eigenaarschap van zijn leren. Leren is een co-creatie van leerling(-en), docenten en onderwijsassistenten. Een docent is vakspecialist en is deskundig en vaardig op het gebied van didactiek, pedagogiek en coaching. Het onderwijs vindt plaats binnen en buiten de muren van de school, waar mogelijk in samenwerking met externe partners. De school is een huiswerk arme school: huiswerk is geen opdracht van de docent maar een keuze van de leerling om zijn doelen te behalen.

Met de vaststelling van dit concept zijn de trajecten van nieuwbouw en onderwijs op hetzelfde spoor gekomen: het gebouw kan dienstbaar gemaakt worden aan het onderwijsconcept. In verschillende werksessies o.l.v. de architect is in december 2017 het vlekkenplan van de nieuwbouw tot stand gekomen.

Om externe contacten aan te gaan en goed te onderhouden, is het belangrijk een duidelijke gesprekspartner te zijn. Dat betekent dat helder moet zijn waar de school voor staat. Hoe beter de school op orde is, des te krachtiger kan de school als gesprekspartner de gesprekken aangaan. Om die reden is in het jaar 2017 vooral geïnvesteerd in de school zelf.

Er is aandacht geweest voor de volgende externe partners:

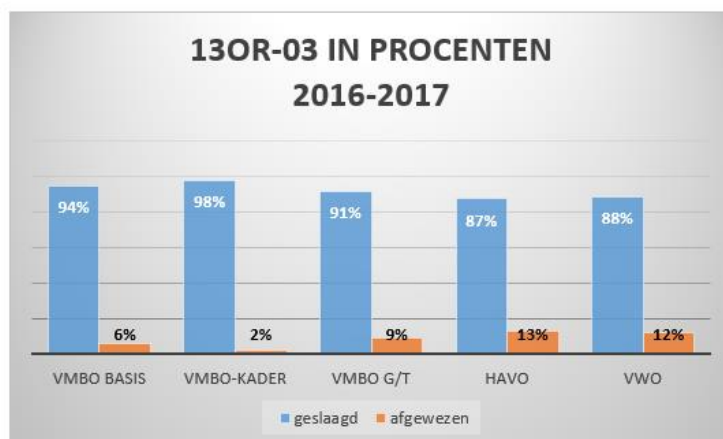
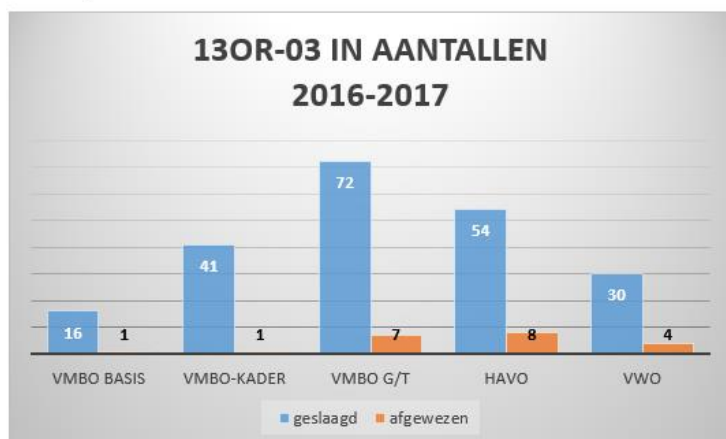
- Ouderparticipatie is een punt van aandacht. Er loopt een pilot met een klankbordgroep voor ouders van leerlingen in de havo-afdeling. Het doel is voor elke afdeling een klankbordgroep in het leven te roepen. Verder worden andere mogelijkheden van ouderparticipatie onderzocht. Ook de functie van de ouderraad zal in dat kader aan de orde gaan komen.
- De relatie met de Gemeente Schouwen-Duiveland is aangehaald via regulier overleg met de wethouders en overleg met ambtenaren op de verschillende beleidsterreinen. Dit alles heeft geresulteerd in een goede samenwerking.

- Tijdens een diner-pensant in het restaurant van de school (november 2017) is de relatie met het basisonderwijs aangehaald. Een enkele school is door de rector inmiddels bezocht. In de relatie PO-VO zal in de toekomst meer geïnvesteerd worden.
- Er zijn gesprekken geweest met de HZ | University of Applied Sciences. Pieter Zeeman heeft ruimte beschikbaar gesteld aan de HZ voor het huisvesten van studenten van de HZ in de school
- Er wordt stap voor stap contact gelegd met bedrijven op Schouwen-Duiveland. Onderzocht moet worden hoe het extern leren van onze leerlingen bij bedrijven plaats kan gaan vinden in de toekomst. Ook voor het bedrijfsleven geldt dat in de toekomst meer aan het opbouwen van het bedrijvennetwerk gewerkt moet gaan worden.

Onderstaand de examenresultaten in 2017, er zijn 2 leerlingen Cum Laude geslaagd.

Figuur 4

13OR-03 PIETER ZEEMAN

3. Toelichting verslagjaar 2017 in cijfers en grafieken

3.1 Personeel en organisatie

a. Organisatie

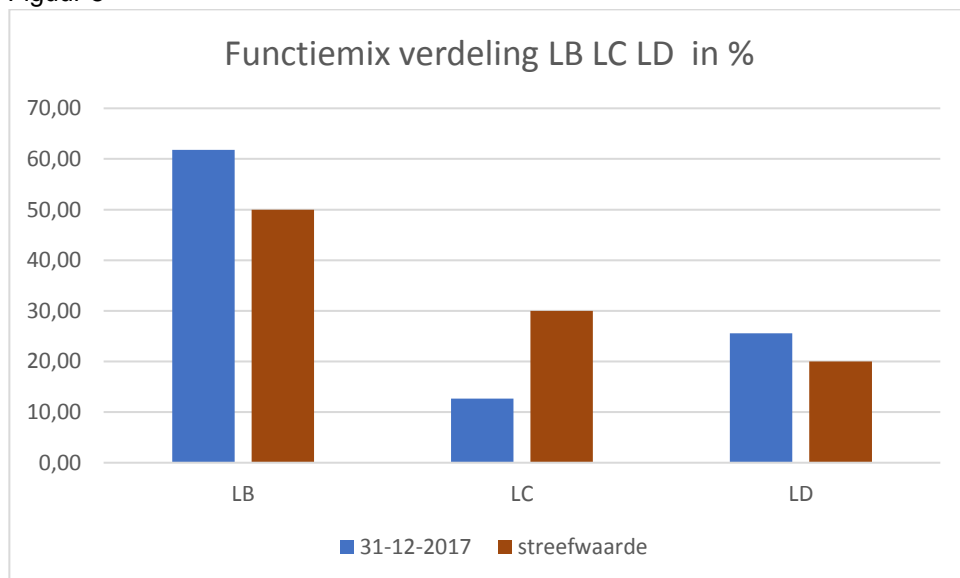
De in 2016 ontstane vacature van rector Pieter Zeeman is tot juni 2017 ad-interim ingevuld door de Voorzitter College van Bestuur. Daarbij zijn een aantal taken tijdelijk door de teamleiders overgenomen. Medio juni is een nieuwe rector benoemd.

In september 2017 is een hoofd HRM benoemd. Tot die tijd werd gebruik gemaakt van externe inhuur op deze functie. De toenemende vraag voor ondersteuning vanuit de organisatie, de behoefte aan meer leiding in de afdeling en het besluit met de ontwikkeling van één vmbo Goes te stoppen zijn de aanleiding om over te gaan tot het anders invullen van deze functie. Het leiderschap op de afdeling en het beleidsvoerend vermogen is hiermee vergroot. De komende jaren zal, als gevolg van pensionering, een grote uitstroom van gekwalificeerd personeel gaan plaatsvinden. De ontwikkeling van strategisch meerjaren personeelsbeleid staat dan ook urgent op de agenda voor 2018. Het tijdig inzichtelijk maken van vacatures is belangrijk in een markt waarin op sommige vakgebieden een schaarste is die wordt versterkt doordat wij met onze scholen in de Nederlandse periferie zijn gelokaliseerd waar niet iedereen wil wonen.

b. Personeel

Uit de “rekentool functiemix”, die is opgesteld door het Ministerie van OC&W, de VO-raad en de vakbonden, is gebleken dat de opgelegde doelmixwaarde voor Pontes niet bekostigd kan worden uit de extra beschikbare middelen. Hiertoe zijn in 2015, in overleg met de GMR, afspraken gemaakt. In figuur 5 zijn de stand per 31 december 2017 en de maatwerkafspraken weergegeven. Eind 2017 is door het personeelsverloop financiële ruimte ontstaan, er is gestart met de invulling en uitwerking van functiemix cyclus.

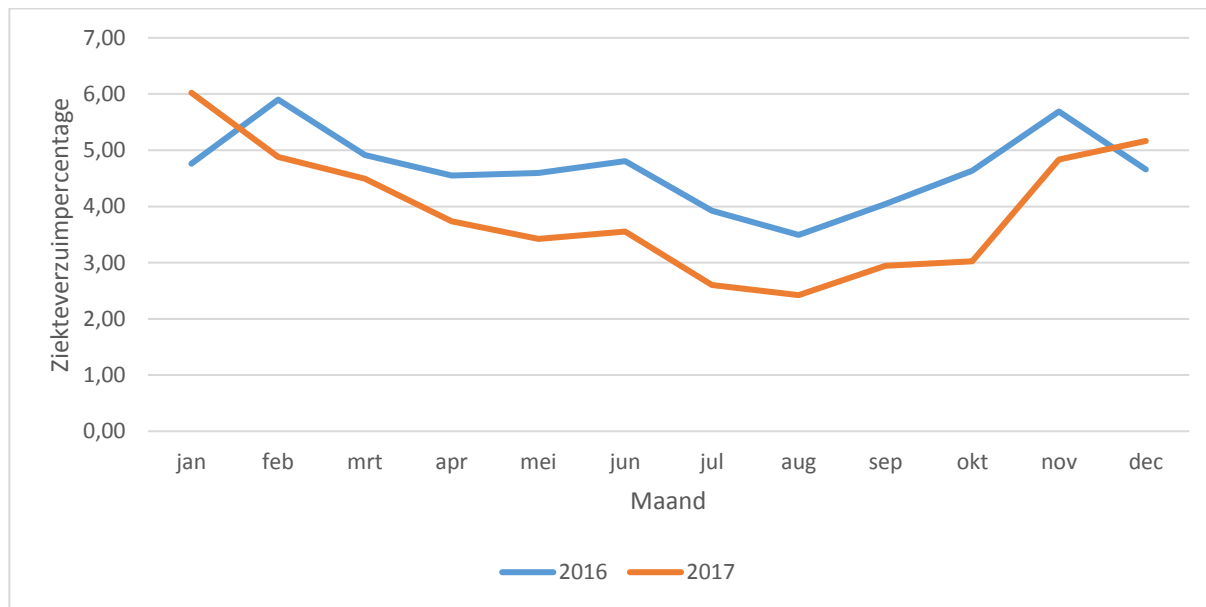
Figuur 5

Het ziekteverzuim is beduidend lager dan het landelijk gemiddelde van 5,2% voor onderwijs in 2016 (= 5,1% OP en 5,4% OOP). Het ziekteverzuimpercentage, exclusief zwangerschap inclusief langdurig zieken, is in 2017 3,92% in 2016 was dit 4,7%. Dat betekent dat het verzuim binnen Pontes fors is gedaald. In onderstaande grafiek (figuur 6) het verloop van het ziekteverzuimcijfer 2017 en 2016.

Figuur 6

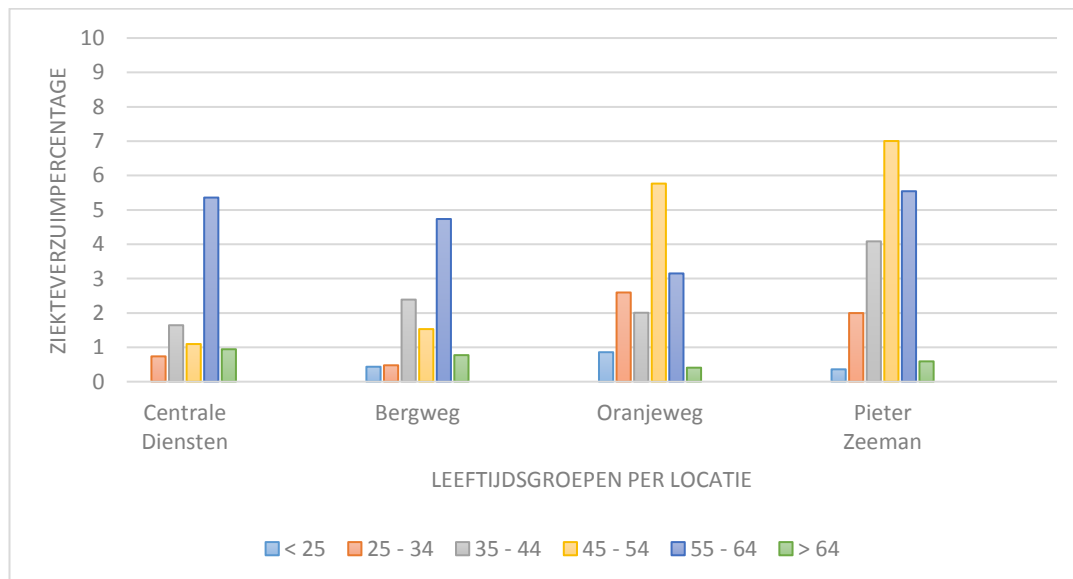
Verloop ziekteverzuimpercentage Pontes

Pontes-breed kan vastgesteld worden dat bij de leeftijdsgroepen 45-54 en 55-64 jaar in verhouding meer medewerkers ziek zijn. Wel moet hierbij in gedachten worden gehouden dat de leeftijdsopbouw per locatie verschillend is, zie hiervoor de grafiek "leeftijdsopbouw naar locatie". Pieter Zeeman is de school met het hoogste ziekteverzuim binnen Pontes en daar zal nadere aandacht aan gegeven worden.

Figuur 7

Verzuim per leeftijdsgroep

Verdeling man/ vrouw

Pontes kent een evenwichtige verdeling tussen het aantal werkzame mannen en vrouwen in de organisatie, zo blijkt uit figuur 8. Het verhoudingspercentage in 2017 ligt op 45% mannen en 55% vrouwen. Het percentage mannen is met 1% gestegen ten opzichte van het jaar 2016.

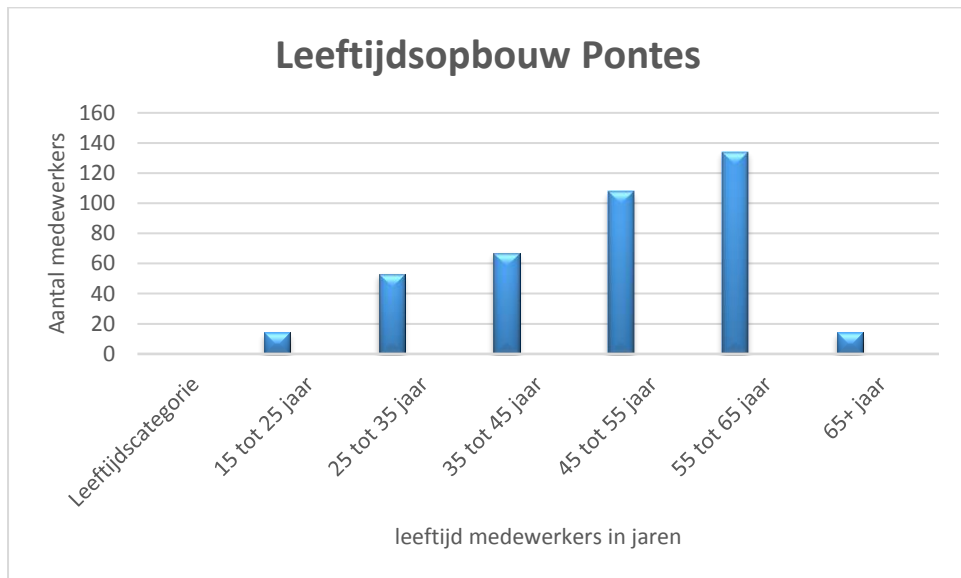
Figuur 8

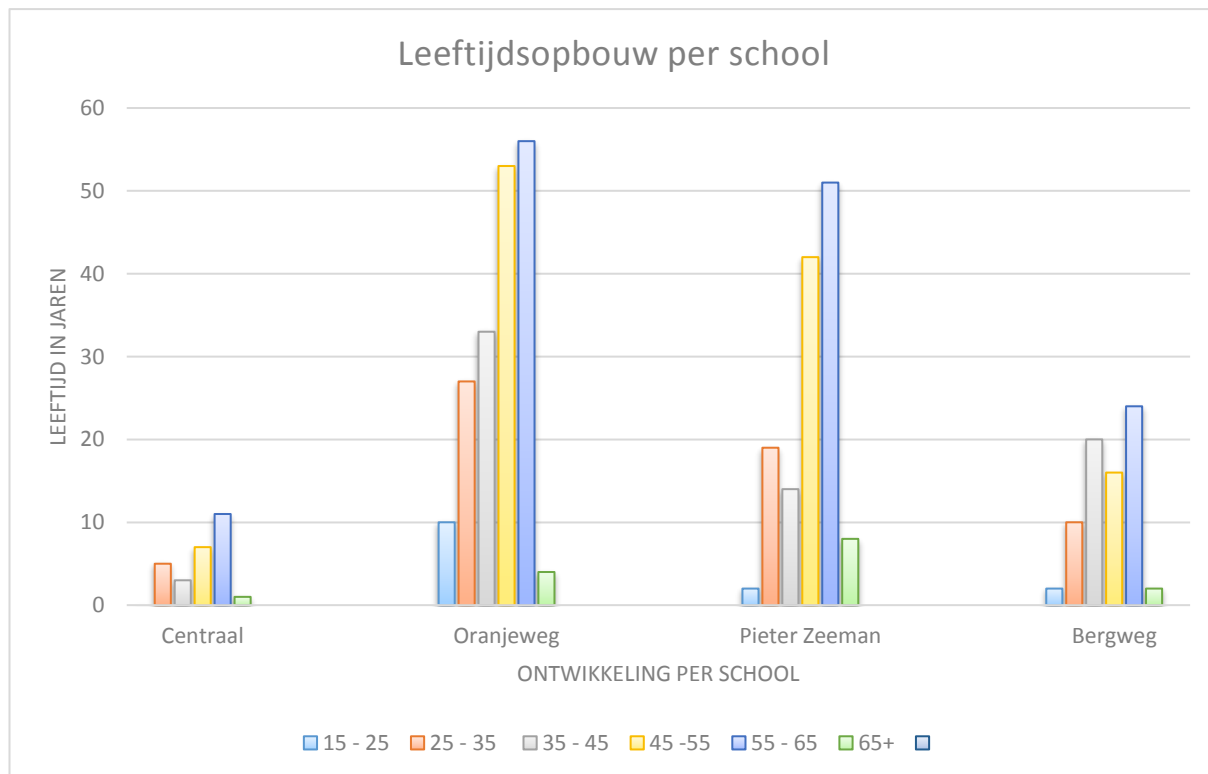
Leeftijdsofbouw

Figuur 9 en figuur 10 geven een overzicht van de leeftijdsopbouw binnen Pontes. Daaruit komt naar voren dat een fors deel van het personeel de komende jaren met pensioen zal gaan. In 2017 is in het kader van het meerjarenformatiebeleid, nader onderzoek gedaan naar de toekomstige lesvraag versus de uitstroom in verband met pensionering. Hiervoor zijn o.a. gesprekken gevoerd met medewerkers in de leeftijdscategorie 60 tot 65 jaar, om zicht te krijgen op de te verwachten uitstroomdata. Voor het aannamebeleid in 2017 wordt rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen binnen vakgebieden, tekortvakken en marktaanbod binnen de regio. Het meerjarenformatieplan staat ook in 2018 op de agenda.

Figuur 9

Figuur 10

Bevoegdheid en lerarenbeurs

De afgelopen jaren is in toenemende mate aandacht besteed aan de bevoegdheid van docenten. De overheid en maatschappij verwachten dat er een bevoegde docent voor de klas staat. Ook Pontes verwacht dit van haar docenten. Er is strikt beleid geformuleerd die geen ruimte laat voor langdurige studievertraging. Verder zijn er met onbevoegde docenten afspraken gemaakt over het volgen van een studie, en worden studerende docenten nauwlettend gevolgd. De verwachting is dat dit beleid de komende jaren terug te zien zal zijn in de cijfers.

De lerarenbeurs blijkt een goede stimulans te zijn, 14 docenten maken gebruik van de variant met studieverlof.

3.2 Huisvesting

De gemeenteraad van Schouwen-Duiveland heeft op 1 juni 2017 definitief ingestemd met de nieuwbouw van Pieter Zeeman, de Beatrixschool en de Meie in één gebouw. In totaal is er door de gemeente ruim 20 miljoen euro beschikbaar gesteld om een moderne, duurzame en multifunctionele school te bouwen. Voor de totale ontwikkeling van dit grote project wordt circa drie jaar uitgetrokken en het is de bedoeling dat de scholen in 2020 hun intrek nemen in het nieuwe gebouw. Het bouwheerschap is bij de gemeente belegd. Er is gestart met het interactieve proces: in een brede samenstelling met ouders, leerlingen, buurtbewoners, personeel van de Zeeuwse Bibliotheek, de Beatrix, de Meije, en Pontes zijn scholen bezocht en is gewerkt aan een schetsontwerp.

Het Goese Lyceum locatie Bergweg heeft een goed geoutilleerd gebouw, echter gezien het aantal leerlingen is het gebouw aan de ruime kant. Het aanbieden van het groene profiel per 1 augustus 2018 kan dan ook grotendeels binnen het bestaande gebouw worden vormgegeven. In 2017 is gewerkt aan het in kaart brengen van de onderwijskundige behoefte en de speciale voorzieningen die deze onderwijsvorm met zich meebrengt. Er is een vertaalslag gemaakt naar de benodigde huisvestingsvoorziening. Gelijktijdig is op bestuurlijk niveau overlegd met gemeente, provincie en het Ministerie over de dekking van de initiële kosten van de aanpassingen.

Het plein van Het Goese Lyceum locatie Oranjeweg is aangepast zodat beter kan worden voldaan aan de fietsparkeer behoefte.

In het kader van duurzaamheid is onderzoek gedaan naar het toepassen van zonnepanelen op de locatie Bergweg. Ondanks de Europese subsidie bleek de terugverdientijd te lang.

3.3 Financiën

In 2017 zijn wederom maandrapportages gepubliceerd om te voorkomen dat achterstanden op de begroting te lang onzichtbaar blijven. Er vinden kwartaalgesprekken plaats tussen de voorzitter van het College van Bestuur met de separate rectoren en de directeur bedrijfsvoering volgens een vaste agenda. Dit in het kader van de PDCA-cyclus. Per kwartaal wordt aan de Raad van Toezicht en de GMR verantwoording afgelegd op de gebieden: projecten, personeel, financiën, onderwijs en kwaliteit. De onderbouwing en de analyse van de financiële cijfers over 2017 zijn hierna opgenomen onder "financiële positie".

a. Financiële Positie

Ter verkrijging van inzicht in de financiële positie voor het bestuur dienen de navolgende overzichten. Deze zijn gebaseerd op de gegevens uit de jaarrekening.

Vergelijkend balansoverzicht

	31 december 2017		31 december 2016	
	€	%	€	%
ACTIVA				
1.2 Materiële vaste activa	3.236.083	31,0	3.680.207	37,9
1.3 Financiële vaste activa	0	0,0	263	0,0
1.5 Vorderingen	388.426	3,7	435.975	4,5
1.7 Liquide middelen	<u>6.817.536</u>	<u>65,3</u>	<u>5.602.770</u>	<u>57,6</u>
	10.442.045	100,0	9.719.216	100,0
PASSIVA				
2.1 Eigen Vermogen	4.398.055	42,1	3.963.000	40,8
2.2 Voorzieningen	2.484.149	23,8	2.167.655	22,3
2.4 Kortlopende schulden	<u>3.559.841</u>	<u>34,1</u>	<u>3.588.561</u>	<u>36,9</u>
	10.442.045	100,0	9.719.216	100,0

b. Treasurybeheer

Het treasurystatuut is aangepast aan de nieuwste richtlijnen van het Ministerie van OC&W. Per kwartaal wordt er gerapporteerd over de liquiditeitsontwikkeling en indien nodig wordt de planning bijgesteld. Aan de hand van de liquiditeitsplanning worden de gelden vastgezet.

Het gemiddeld rendement over 2017 bedraagt ca 0,45%.

De liquiditeitsratio van Scholengroep Pontes is toegenomen van 1,49 in 2016 naar 2,02 in 2017. Er zijn in 2017 geen liquiditeitsproblemen.

c. Reservepositie

De streefwaarde voor het buffervermogen is vastgesteld op 5%. Ultimo 2017 bedraagt dit kengetal 6,5% en is hiermee het doel behaald.

Jaarlijks wordt door de voorzitter van het College van Bestuur en de directeur bedrijfsvoering een inventarisatie gemaakt van mogelijke risico's die Pontes loopt. Door slechts door twee personen de risico's in kaart te laten brengen loopt men kans op een eenzijdige belichting met het gevolg dat risico's over het hoofd worden gezien. Om dit te ondervangen zal in 2018 met een brede vertegenwoordiging uit de organisatie aangevuld met externe adviseurs de risico's worden geïnventariseerd. De herijkte risico's worden gebruikt voor het bepalen van het gewenste buffervermogen.

De hoogte van de personeelsreserve is bepaald op 4% van de Lumpsum voor personeel ter dekking van de risico's op dit gebied.

De bestemmingsreserve risicovervanging (ad. €100.000) in verband met ziekte is gevormd. Het VO is niet aangesloten bij het vervangingsfonds t.b.v. de loonkosten voor vervanging bij ziekte, dit risico wordt volledig door de werkgever gedragen. Het weerstandsvermogen is toegenomen van +1,17% in 2016 naar +4,71% in 2017.

3.4 Toelichting op het resultaat

RESULTAAT

Het resultaat over 2017 bedraagt € 435.056 tegenover € 189.114 over 2016. De resultaten over beide jaren kunnen als volgt worden samengevat:

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
	€	€	€
Baten			
3.1 (Rijks)bijdragen	24.660.197	23.769.342	24.183.807
3.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies	37.363	6.000	22.849
3.5 Overige baten	<u>1.157.537</u>	<u>1.000.162</u>	<u>1.219.511</u>
	<u>25.855.097</u>	<u>24.775.503</u>	<u>25.426.166</u>
Lasten			
Personele lasten	20.377.992	19.721.027	20.037.782
Afschrijvingen	1.026.646	1.063.384	849.531
Huisvestingslasten	1.059.462	1.161.572	1.228.669
Overige instellingslasten	<u>2.975.753</u>	<u>2.724.520</u>	<u>3.144.403</u>
	<u>25.439.853</u>	<u>24.670.503</u>	<u>25.260.385</u>
Saldo baten en lasten	<u>415.244</u>	<u>105.000</u>	<u>165.781</u>
Financiële baten en lasten	<u>19.811</u>	<u>30.000</u>	<u>23.334</u>
Nettoresultaat	<u>435.056</u>	<u>135.000</u>	<u>189.114</u>

Stichting Scholengroep Pontes

Verklaring van de verschillen ten opzichten (x € 1.000) van de begroting 2017 is als volgt:

Rijksbijdrage

Hogere vergoeding lumpsum personeel	507	
Hogere vergoeding lumpsum materieel	33	
Lagere verrekening uitkeringskosten	35	
Meer Leraren Ontwikkel Fonds bijdrage, zij-instroom gelden	46	
Hogere prestatieboxgelden	56	
Meer overige rijksbijdragen	25	
Hogere doorbetaling rijksbijdrage SWV	189	
		<hr/>

891

Meer overige overheidsbijdragen en projectgelden

31

Overige baten

Meer huurbaten	30	
Meer vrijwillige excursiebijdragen en overige verkopen en diensten	106	
Meer baten detachering	22	
		<hr/>

158

Personele lasten

Hogere lasten door meer inzet tgv meer leerlingen dan begroot	-758	
Hogere vervangingskosten	-71	
Meer uitkeringen i.v.m. zwangerschap (dit is toch een bate?)	141	
Minder scholingskosten	77	
Mutatie vakantiedagen, persoonlijkbudget en bindingstoelage	31	
Hogere reservering jubilea voorziening	-24	
Hogere kosten voorziening langdurige zieken en WW	-156	
Minder externe inleen	69	
Minder kosten arbo	28	
Minder overig personeelskosten	6	
		<hr/>

-657

Afschrijvingskosten

37

Huisvestingslasten

Meer klachten onderhoud	-11	
Lagere energielasten	24	
Minder heffingen, schoonmaakkosten en overige huisvestingskosten	89	
		<hr/>

102

Overige instellingslasten

Lagere automatiseringskosten	30	
Hogere kosten externe adviezen	-222	
Hogere kosten contributies	-19	
Minder kosten drukwerk, telefoon en repro	44	
Minder uitgaven vrijwillige ouderbijdragen	34	
Hogere uitgaven t.l.v. vrijwillige ouderbijdragen en excursies	-88	
Hogere uitgaven kosten boeken	-21	
Hogere projectkosten	-44	
Minder overige kosten	34	
		<hr/>

-252

Financiële baten en lasten

-10

Positief resultaat 2017 t.o.v. de begroting

300

Rijksbijdrage

In het najaar 2017 is de personele lumpsum vergoeding verhoogd om de cao-maatregelen en overige loonkostenontwikkelingen te dekken, dit was niet begroot. De materiële lumpsum is geïndexeerd. De bijdrage ter dekking van het collectieve deel van de WW is in december herrekend en valt lager uit. De geormerkte baten stijgen door toekenning van LOF-subsidies en meer vrijval van subsidie Zijnstroom. Bij de begroting was geen rekening gehouden met een stijging van de prestatieboxgelden. De doorgestorte bijdrage Samenwerkingsverband is in december 2017 bijgesteld. Daarnaast zijn er arrangementen toegekend.

Overige Overheidsbijdragen en projectgelden

De ESF-subsidie voor Vitaliteit is toegekend. Daarnaast zijn er projectgelden beschikbaar gesteld i.v.m. om- en bijscholing vanwege de veranderde bevoegdheidseisen bij de vernieuwde vmbo-profielen en de invoering van het profiel Diensten en Producten. Hier staan ook extra kosten tegenover.

Overige baten

De huurbaten nemen toe doordat bij Pieter Zeeman vanaf augustus een nieuwe huurder voor de leegstaande verdieping is aangetrokken, en de incidentele verhuurvraag ook bij Het Goese lyceum Oranjeweg toeneemt. De baten van excursies nemen toe, de kosten nemen echter ook recht-evenredig toe. De toename van de baten voor detachering wordt o.a. veroorzaakt door inleen van personeel door de cateraar, en overige incidentele detacheringen van Pontes medewerkers.

Personele lasten

De salariskosten nemen toe als gevolg van meer inzet personeel. In de begroting was rekening gehouden met een leerlingendaling die een verminderde personeelsinzet met zich mee zou brengen. Op de Oranjeweg en Pieter Zeeman is deze daling uitgebleven. Hierdoor is de begrote besparing van € 500k niet gerealiseerd. Op de Bergweg is door een verkeerde leerlingprognose te veel formatie uitgezet, te weten € 120k. Daarnaast is er meer formatie ingezet voor vervanging wegens zwangerschap en ziekte. De directiekosten vallen € 57k lager uit door gewijzigde wet en regelgeving waardoor de beloning van de Raad Van Toezicht (€ 27k) niet langer onder de personele lasten maar onder de kosten van externe adviseurs is verwerkt. Bij Pieter Zeeman is de vacature van rector in juni ingevuld, in de begroting was rekening gehouden met de invulling vanaf april.

De vervangingskosten stijgen als gevolg van toename langdurig verzuim, de kosten vallen hoger uit dan begroot. Hier staan gedeeltelijk meer uitkeringen in verband met zwangerschap tegenover. De vervanging wegens ziekte is door eigen personeel opgevangen waardoor een besparing op externe inleen is gerealiseerd.

De kosten van scholing vallen lager uit dan begroot.

Het vakantiedagensaldo onder OOP is door actieve sturing afgenomen door opname dan wel uitbetaling. Hierdoor ontstaat er een vrijval van de gereserveerde middelen.

Aan de voorziening jubilea dient een hogere dotatie te worden toegevoegd dan begroot. De WW-voorziening is voor de komende twee jaren opnieuw bepaald welke een extra dotatie van € 4k genereert. In 2017 is een nieuwe voorziening langdurige zieken gevormd, welke voorziet in de kosten van de loondoorbetaling van medewerkers die ultimo 2017 ziek zijn en naar verwachting geheel dan wel gedeeltelijk terug zullen keren op de arbeidsplek. Dit brengt een extra last van € 152k met zich mee welke niet was begroot.

De kosten van Arbo waren te ruim begroot. Dit om eventuele kosten die voortvloeiden uit de uitgevoerde Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RIE) op te vangen. Deze kosten zijn lager uitgevallen dan begroot.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten zijn lager doordat de kosten van de invoering van de inkoopmodule verwerkt zijn onder de kosten van externe adviseurs. Deze investering betreft hoofdzakelijk kosten die niet geactiveerd mogen worden. Een aantal investeringen is op een later tijdstip uitgevoerd. De afschrijving op huurboeken valt € 17.000 lager uit door terughoudend investeringsbeleid.

Huisvestingskosten

De kosten van klachtenonderhoud nemen toe op Het Goese Lyceum locatie Oranjeweg door onderhoud aan zonweringen, hang- en sluitwerk en aanpassingen aan zuurkasten n.a.v. de RIE. De energiekosten zijn lager door een gematigde winter en daling van de energieprijzen.

De kosten van schoonmaak dalen als gevolg van minder vervanging bij ziekte van eigen schoonmaakpersoneel bij Pieter Zeeman.

De overige instellingslasten

- Onder de automatiseringskosten was een post begeleiding aanbesteding opgenomen, deze is onder de post externe adviseurs ondergebracht.
- De kosten externe adviseurs zijn hoger dan begroot door toename van advocaatkosten in verband met ontslag en geschillen met een aantal medewerkers, inlenen roostermakers, inrichting inkooppakket, verschuiving van de beloning van de Raad van Toezicht (zie personeelskosten) en de kosten van het strategisch communicatiebeleid en de nieuwe website.
- De kosten van excursies en projecten en overige subsidies nemen toe, hier staan echter ook meer baten tegenover.
- De hogere projectkosten worden veroorzaakt door de kosten van de invoering van de nieuwe vmbo-profielen, hier staan meer subsidiebatens tegenover.

Financiële baten en lasten

De financiële (rente) baten zijn lager dan begroot door lagere rentevergoeding.

4. Continuïteitsparagraaf

De begroting streeft in 2018 naar een positief resultaat van € 72.559,-. Er is gekozen voor een relatief laag exploitatieoverschot om een betere balans te realiseren tussen aanvulling/handhaving van de bufferwaarde en de investeringen in het onderwijs. Ten behoeve van de innovatie van het onderwijs is een innovatiebudget in het leven geroepen van € 200k waaruit gerichte projecten in de scholen gefinancierd kunnen worden.

	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €
Baten			
3.1 (Rijks)bijdragen	23.914.387	24.660.197	23.769.342
3.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies	468.090	37.363	6.000
3.5 Overige baten	960.803	1.157.537	1.000.162
	<u>25.343.280</u>	<u>25.855.097</u>	<u>24.775.503</u>
Lasten			
Personele lasten	19.973.733	20.377.992	19.721.027
Afschrijvingen	970.671	1.026.645	1.063.384
Huisvestingslasten	1.153.129	1.059.462	1.161.572
Overige instellingslasten	3.176.188	2.975.753	2.724.520
	<u>25.273.721</u>	<u>25.439.853</u>	<u>24.670.503</u>
Saldo baten en lasten	69.559	415.245	105.000.
Financiële baten en lasten	3.000	19.811	30.000
Nettoresultaat	<u>72.559</u>	<u>435.056</u>	<u>135.000</u>

De meerjarenprognose is gebaseerd op de data van DUO. De leerlinggegevens worden per basisschool gepresenteerd. Er kan nu beter ingezoomd worden op denominatie, marktaandeel per gemeente en/of school. Voor de meerjarenraming is het geprognoseerde leerlingaantal de basis. In 2018 zal op het Goese Lyceum locatie Bergweg het groene profiel per 1 augustus starten. Er komen 118 leerlingen in de klassen 2 tot en met 4 over van Edudelta, hierdoor ontstaat een grote toename in het aantal leerlingen op deze locatie. Daarnaast is sprake van onverwacht grote aantal aanmeldingen op Het Goese Lyceum locatie Oranjeweg (65 leerlingen meer) en Het Goese Lyceum locatie Bergweg (43 leerlingen meer) dan geprognoseerd.

Begin mei vindt analyse plaats en zal bekeken worden of er sprake is van een trendbreuk welke aanleiding kan zijn tot bijstelling van de meerjaren prognoses. In onderstaande tabel is vooralsnog uitgegaan van bestaande marktpercentages uit eerdere meerjarenramingen.

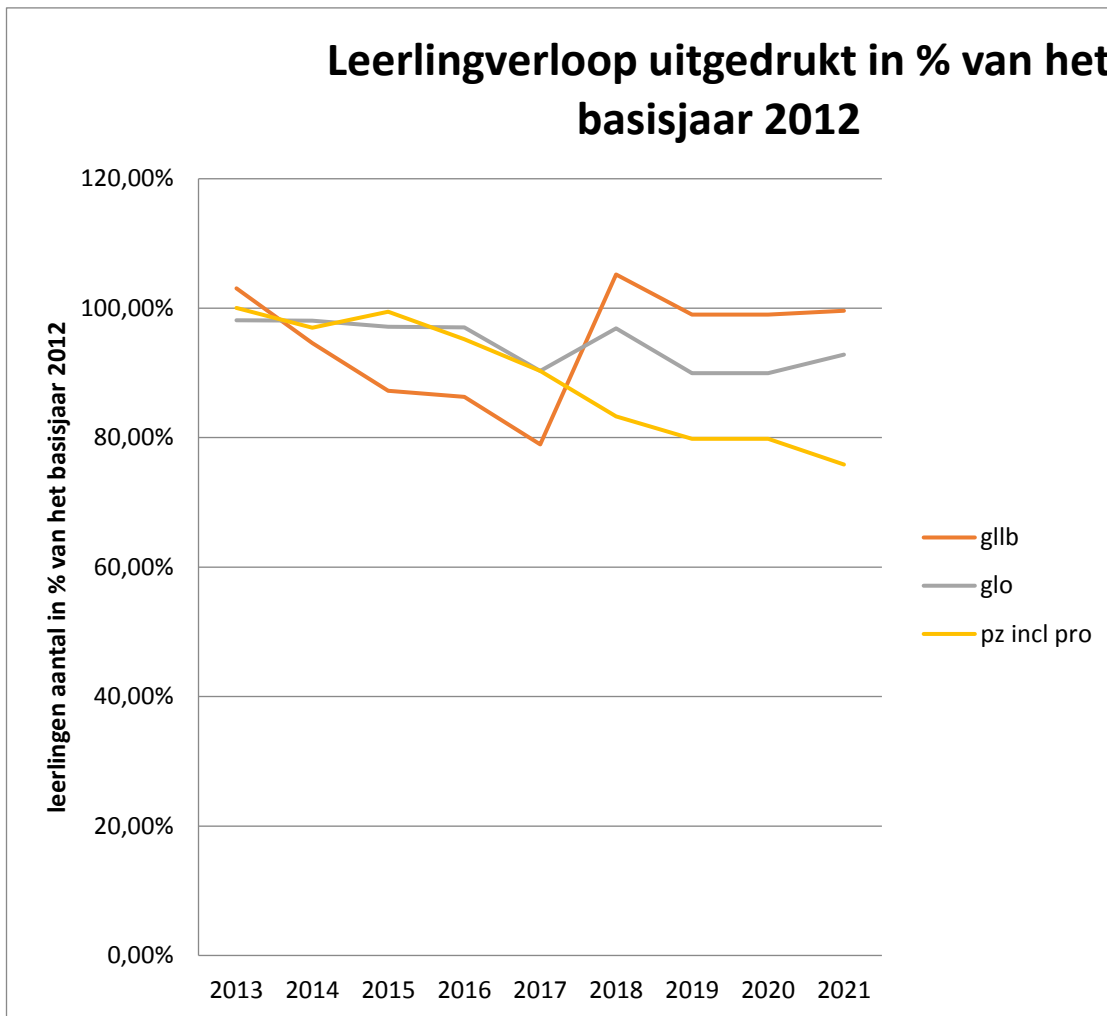
Onderstaande grafiek (figuur 11) geeft het te verwachten verloop weer:

Figuur 11

leerlingen aantallen op 1 oktober				
	GLLB	GLO	PZ	totaal
2012	518	1664	1124	3.306
2013	534	1633	1124,5	3.292

2014	490	1632	1090	3.212
2015	452	1.616	1.118	3.186
2016	447	1.615	1.070	3.132
2017	409	1609	1.015	3.033
2018	545	1612	936	3.093
2019	520	1536	831	2.887
2020	513	1497	897	2.907
2021	516	1545	853	2.914
2022	520	1536	831	2.887

Figuur 12

De landelijke trend van een dalend aantal leerlingen in het vmbo Basis en Kader zet ook in Zeeland door. Ook zal de stabilisering/terugloop niet helemaal evenwichtig verlopen over de drie locaties. Dat betekent dat voor Pontes als geheel de interne personeelsmobiliteit tussen de scholen en locaties een belangrijk instrument zal gaan worden. Naast het aanbieden van het groene vmbo profiel in 2018 is het behalen van het predicaat Excellentie mogelijk van invloed op de toename in het aantal aanmeldingen, de komende jaren zal blijken hoe dit zich ontwikkelt. Om het brede aanbod in stand te houden in een krimpende markt is samenwerking binnen Pontes noodzakelijk. Andere vormen van samenwerking bijvoorbeeld met andere VO-scholen en het bedrijfsleven zullen dan ook in de komende periode worden onderzocht.

Naast de begroting voor het komend jaar zijn er meerjarensenario's doorgerekend. De ontwikkeling van de bekostiging speelt hierbij een belangrijke rol. Uitgangspunt hierbij is de in oktober 2018 gepubliceerde

ontwikkelingsverwachting van de VO-raad. Deze voorspellingen zijn niet verwerkt in de reguliere begroting maar zijn als scenario's onderaan de begroting gepresenteerd.

Voor het techniekonderwijs zijn door de regering aanzienlijke bedragen voor de komende jaren toegezegd. Te weten, 50 miljoen in 2018 en 100 miljoen in 2019 en volgende jaren. De nadere uitwerking van deze maatregel zal in juni 2018 worden gepubliceerd, deze post is dan ook pro memorie toegevoegd en zal in de bijgestelde meerjarenraming medio 2018 worden verwerkt. De invoering van de vereenvoudigde bekostiging is mede door alle kritiek uitgesteld en wordt over de verkiezingen heen getild. De invoering wordt niet voor 2021 verwacht. Het mogelijke effect van de vereenvoudigde bekostiging en de overgangsregeling zijn als scenario's onderaan de begroting verwerkt

De lwoo-subsidie loopt vanaf 2018 niet meer via de Lumpsum maar via het Samenwerkingsverband. De gelden worden verdeeld aan de hand van het aantal derde- en vierdejaars leerlingen vmbo basis en kader. In de meerjarenraming is uitgegaan van een gelijkblijvende vergoeding per leerlingen. De baten vanuit het Samenwerkingsverband worden verwerkt onder de post Rijksbijdragen.

Meerjarenraming o.b.v. verwachtingen VO raad

	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
Baten					
Rijksbijdragen	24.660.197	23.914.387	24.652.830	23.305.961	23.148.804
Overige overheidsbijdragen	37.363	468.090	35.000	35.000	35.000
Overige baten	1.157.537	960.803	930.804	930.803	930.803
	<u>25.855.097</u>	<u>25.343.280</u>	<u>25.618.634</u>	<u>24.271.764</u>	<u>24.114.607</u>
Lasten					
Personele lasten	20.377.992	19.973.733	21.199.790	20.316.620	20.211.568
<i>budgettaire ruimte voor personeel</i>			20.488.530	19.453.595	19.472.446
Afschrijvingen	1.026.646	970.671	977.710	898.229	797.750
Huisvestingslasten	1.059.462	1.153.129	1.191.284	1.118.815	1.037.286
Overige instellingslasten	2.975.753	3.176.189	2.964.110	2.804.126	2.810.126
	<u>25.439.853</u>	<u>25.273.722</u>	<u>25.621.634</u>	<u>24.274.765</u>	<u>24.117.607</u>
Saldo baten en lasten	415.244	69.558	-3.000	-3.000	-3.000
Financiële baten en lasten	19.812	3.000	3.000	3.000	3.000
Netto resultaat	<u>435.056</u>	<u>72.558</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
VO Raad verwachting convenant leerkracht	0	0	29.542	81.144	81.276
Vo Raad verwachting efficiencykorting	0	0	-51.596	-29.932	-61.745
Vereenvoudiging bekostiging incl. overgangsregeling					
Techniekgelden		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Verwacht resultaat	<u>435.056</u>	<u>72.558</u>	<u>-22.054</u>	<u>51.212</u>	<u>19.531</u>

Onder de personeelskosten zijn vanaf 2019, onder "totaal personeelskosten" de kosten van directie en ondersteunend personeel doorgerekend op basis van de huidige bezetting. Door de grote verschuivingen als gevolg van het aanbieden van het Groene vmbo profiel en het hogere aantal aanmeldingen dan geraamd op Het Goese Lyceum is de doorrekening van het huidige personeelsbestand niet meer representatief en is uitgegaan van de formatieve ruimte voor het schooljaar 2018/2019. Deze is naar rato van de leerlingenaantallen bijgesteld. Er is geen rekening gehouden met mogelijke personele besparingen bij Pieter Zeeman als gevolg van de in gebruik name van de nieuwbouw in 2020. Bij ongewijzigd beleid ontstaat een tekort. Om dit tekort zichtbaar te maken is de toegestane budgettaire ruimte vermeld.

In 2020 valt de extra afschrijving ad. € 230.000 van Pieter Zeeman voor de buitengebruikstelling van aard- en nagelvaste investeringen weg. Voorzichtigheidshalve is € 100.000 opgenomen voor extra afschrijving in verband met buiten gebruikstelling van oude inventaris. In 2018 zal de inrichtingsbehoefte voor de nieuwbouw in kaart worden gebracht en kan daarna de extra afschrijving exact worden bepaald. Vanaf 2020 is gedeeltelijk en de jaren

erna voor een heel jaar rekening gehouden met lagere huisvestingskosten in Zierikzee. Dit heeft een positief effect op de begroting.

Onderstaande figuur 13 is ter verduidelijking. De bedragen die vermeld zijn gelden per jaar en dienen dus niet bij elkaar te worden opgeteld; indien de formatie niet elk jaar wordt bijgesteld loopt het verschil, tussen de budgettaire ruimte en de geraamde personeelskosten, op tot €865.000 in 2021. De GPL is gesteld op € 72k.

Figuur 13

Vershil in beschikbaar personeelsbudget versus raming

	2019 (x 1.000)	2020 (x 1.000)	2021 (x 1.000)	2022 x 1.000)
Geraamde personeelskosten	21.200	20.317	20.333	20.212
Budgettaire ruimte personeel	20.489	19.454	19.544	19.472
Vershil	711	863	789	739
Uitgedrukt in fte OP bij GPL van 75 k	9,48	11,51	10,53	9,85
	2019	2020	2021	2022
Totaal aantal leerlingen	(telling 1-10-18) 3.093	(telling 1-10-19) 2.907	(telling 1-0-20) 2.914	(telling 1-10-21) 2.887
Leerlingendaling t.o.v. 1-10-2017 (3.033)	+60	-126	-119	-146

Figuur 14

Inschatting personele bezetting o.b.v. de budgettaire ruimte.

categorie	2018	2019	2020	2021	2022
directie	12	12	12	12	12
OP	195	198	184	185	184
OOP	61	61	61	61	61
totaal	268	271	257	258	257

Tussen 2018 en 2023 bereiken 50 personen de pensioengerechtigde leeftijd (zie figuur 9) geeft de leeftijdsopbouw weer. Begin 2018 is 12,6 % van de totale formatie tijdelijk exclusief ziekte vervanging. In het meerjarenformatieplan zal nader ingegaan worden op de verwachte lesvraag versus het verwachte aanbod in combinatie met pensioen en tijdelijke aanstellingen. De komende jaren worden er in principe geen vaste aanstellingen uitgereikt om zo een zo groot mogelijke flexibele schil te creëren, zodat de personeelsreductie zonder gedwongen ontslagen kan worden gerealiseerd. De komende periode zal nader worden onderzocht wat het effect kan zijn van de toevoeging van de twee nieuwe profielen (Groen en Diensten en Producten). Indien hier aanleiding toe is zal de meerjarenraming worden bijgesteld.

De huisvestingskosten zijn gebaseerd op de huidige situatie. Het gebouw van Het Goese Lyceum locatie Oranjeweg is gebouwd met het oog op een dalend aantal leerlingen en is hiermee toekomstbestendig, de eerder voorspelde leerling daling blijft echter uit door een onverwacht groot aantal aanmeldingen. Met de analyse van de leerling ontwikkelingen zal in 2018 tevens de huisvestingsbehoefte in kaart worden gebracht. Door de toename van leerlingen is er bij Het Goese Lyceum locatie Bergweg meer evenwicht ontstaan in de bezetting van het gebouw.

In juni 2017 is door de gemeenteraad van de gemeente Schouwen-Duiveland een krediet beschikbaar gesteld voor een nieuw te bouwen school. Naast Pieter Zeeman zullen SVO Beatrix, SBO de Meije, de bibliotheek en de Zeeuwse Muziekschool hierin worden gehuisvest. Naar verwachting zal het gebouw in de tweede helft van 2020 in gebruik worden genomen. Na 2020 wordt een verlaging van de huisvestingskosten verwacht.

Het verloop van de meerjarenbalans is gebaseerd op de verwachte resultaten uit de meerjarenraming 2018-2022:

Meerjaren balans Pontes Scholengroep x € 1.000

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
activa						
Materiële vaste activa	3.236	2.949	2.572	2.924	2.704	2.506
Financiële vaste activa	0	0	0	0	0	0
Vorderingen	388	388	388	388	388	388
Geldmiddelen	<u>6.818</u>	<u>7.251</u>	<u>7.488</u>	<u>7.080</u>	<u>7.498</u>	<u>7.903</u>
Totaal actief	<u>10.442</u>	<u>10.588</u>	<u>10.448</u>	<u>10.392</u>	<u>10.590</u>	<u>10.797</u>
passiva						
Eigen vermogen	4.398	4.472	4.472	4.472	4.472	4.472
Voorzieningen	2.484	2.556	2.416	2.003	2.201	2.408
Kortlopende schulden	3.560	3.560	3.560	3.917	3.917	3.917
Totaal passief	<u>10.442</u>	<u>10.588</u>	<u>10.448</u>	<u>10.392</u>	<u>10.590</u>	<u>10.797</u>

De prognose voor de ontwikkeling van de liquiditeitsratio voor de komende jaren is als volgt: 2018: 2,02, 2019: 2,1 en 2020: 2,2. De streefwaarde ligt tussen de 1,25 en 1,5. De instelling wordt gefinancierd met eigen middelen.

De onttrekkingen aan de voorzieningen volgen het normaal te verwachten uitgaven patroon. De mutatie in de reserve bestaat uit het te verwachten resultaat.

a. Risicobeheersing

De risico's zijn begin 2018 opnieuw in kaart gebracht en gecategoriseerd. Dit is een vast onderdeel van de meerjarenraming. Er wordt gewerkt met een door de VO-raad ontwikkeld model, waarbij kans en gevolg gewogen worden. Er is een inschatting van de gevolgen in euro's opgenomen. Onderstaand een opsomming van de grootste risico's met de bijbehorende beheersmaatregel.

Risico	Kans	Beheersmaatregel	Gevolg
<i>Bestuurlijk Strategisch</i>			
Maatregelen die door de overheid opgelegd worden die de financiën van de stichting aantasten (bijvoorbeeld cao afspraken)	<u>Groot.</u>	Agenderen bij de VO-raad, onderwijs inspectie, vakbonden e.o. andere platforms. Reservering in de meerjarenraming en jaarbudgetten voor niet gedekte kosten	Ze er Groot
Afnemend leerlingaantal waardoor het aanbod onder druk komt en we geen passende formatie hebben (te veel docenten of niet de juiste kwaliteit)	<u>Groot</u>	Verhogen kwaliteit waardoor imago verbetert, innovatie van het onderwijs, instant houden breed aanbod en oplossingen zoeken in andere lesmethodieken, verhogen flexibele schil, ouderenbeleid ontwikkelen, meerjaren integrale personeelsplanning ontwikkelen	Ze er Groot
Voorfinanciering : bij sterk stijgend aantal leerlingen zal er vijf maanden moeten worden voorgefinancierd	<u>Middel</u>	Bij de inzet van de formatie dient een zo optimaal mogelijke klassenindeling te worden gegenereerd, om de kosten zo beperkt mogelijk te houden.	Middel
Pieter Zeeman : Ontwikkeling van het onderwijskundig concept en de vormgeving van het gebouw matchen niet	<u>Klein</u>	Werkgroep met brede vertegenwoordiging van het personeel werkt het onderwijskundig concept nader uit en implementeert tijdig. De rector monitort de vorderingen en stuurt indien nodig bij. Goede afstemming tussen gebruikers en de architect.	groot
<i>Operationeel</i>			
Het niet kunnen vervullen van de vacatures die ontstaan door de pensioengolf	<u>Ze er groot</u>	De meerjaren personeelsplanning geeft inzicht in het verloop van de vraag en daaraan gekoppeld het vertrek. Tijdig werven en behouden van geschikte kandidaten, indien om en bijscholing aanbieden. Door extra voorzieningen een interessante werkgever worden in de regio (bijvoorbeeld Pontes beurs, innovatiebudget, ouderenbeleid etc.)	Ze er groot
Marktwerking in een te krappe arbeidsmarkt	<u>groot</u>	Handhaving van het beleid rondom de functiemix. Het blijven ontwikkelen van het personeels- en scholingsbeleid. Het werken aan excellentie van het onderwijs met als gevolg een aanzuigende werking voor mogelijke medewerkers.	groot
<i>Ondersteunende processen</i>			
Lesuitval veroorzaakt een daling van de kwaliteit. Bijkomend risico is het oplopen van de kosten van vervanging.	<u>Groot</u>	Diepteonderzoek naar verzuim en het tijdig signaleren van verzuim patronen. Handhaving van het verzuimbeleid inclusief de bijbehorende gesprekken. Strikte uitvoering van het re-integratie proces.	Ze er groot

Naast het periodiek inventariseren van de risico's vormt het bespreken van risico's en beheersmaatregelen een belangrijk onderdeel van het gehanteerde risicomangement. De risico's komen twee wekelijks in het directieoverleg aan de orde, in de gesprekken met de Raad van Toezicht en in de kwartaalgesprekken met de rectoren en directeur bedrijfsvoering. Pontes is er opgericht de geïnventariseerde risico's zoveel mogelijk te mitigeren (positive risk appetite).

b. Toekomstige ontwikkelingen

Voor de komende jaren zal worden gefocust op de volgende gebieden:

- Het innoveren van het onderwijs, met name voor wat betreft gepersonaliseerd onderwijs, het gebruik van ICT in de lessen en afstandsonderwijs.
- Het vormgeven van het Groene vmbo profiel.
- De nieuwbouw van Pieter Zeeman.
- Het ontwikkelen en implementeren van een nieuw onderwijsconcept bij Pieter Zeeman.
- Het opzetten van een integraal personeelsbeleid en -management binnen Pontes.
- Het implementeren van een kwaliteitszorgsysteem. Het blijvend monitoren en borgen middels een PDCA-cyclus met bijbehorende dashboardomgeving.
- Het samenwerken met andere partijen ten behoeve van de instandhouding van het onderwijsaanbod.
- Doorvoeren van de veranderingen zoals die zijn verwoord in het Onderwijs-akkoord gesloten tussen het Ministerie van OC&W en de VO-raad.
- Het verder vormgeven van passend onderwijs o.a. middels het aanbieden van arrangementen voor leerlingen vanuit het special onderwijs.
- Het verder ontwikkelen van het speciaal aanbod bijvoorbeeld door het verder ontwikkelen van aanbod voor hoogbegaafden.

De Raad van Toezicht stelt conform de richtlijn een apart verslag op van haar activiteiten over het boekjaar zie hiervoor hoofdstuk 5.

Het sluitend houden van de exploitatie en de financiële stabiliteit van Pontes staat blijvend hoog op de agenda omdat dit een voorwaarde is voor een gezonde bedrijfsvoering.

Goes, mei 2018

ir. K.G. Terlage
Voorzitter College van Bestuur

5. Verslag van de Raad van Toezicht

1. Algemeen

Op grond van de statuten van de Stichting Scholengroep Pontes is de Raad van Toezicht belast met het toezicht op het beleid en de algemene zaken van de stichting.

2. Samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht kent een samenstelling die voldoende spreiding van deskundigheden en maatschappelijke achtergronden waarborgt. In verband met de geografische spreiding van de locaties is er tevens rekening gehouden met vertegenwoordiging uit de diverse gebieden. De volledige Raad van Toezicht is in 2010 aangetreden, om te voorkomen dat gelijktijdige aftreding gaat plaats vinden is een gespreid rooster van aftreden vastgesteld, zodat de continuïteit is gewaarborgd is. Begin 2017 is de heer Schultz om persoonlijke reden afgetreden. In 2017 zijn drie nieuwe leden geworven en heeft een introductie binnen de stichting plaatsgevonden.

3. Vergaderingen

De Raad van Toezicht is in het verslagjaar vijf maal regulier bijeen geweest waarvan één keer in afwezigheid van het College van Bestuur, waarbij haar eigen functioneren getoetst is en geëvalueerd en de relevante ontwikkelingen zijn besproken.

3.1 Commissies

De Raad van Toezicht heeft uit haar midden de volgende commissies ingesteld: remuneratie commissie, auditcommissie en een onderwijs commissie. De commissies zijn in het verslagjaar diverse keren bijeen geweest. Zij fungeren als klankbord voor het College van Bestuur, toetsen het gevoerd beleid aan de gestelde kaders en adviseren de Raad van Toezicht bij de besluitvorming.

Auditcommissie

De auditcommissie is aangesteld door Raad van Toezicht en bestond in 2017 uit de volgende leden, de heer drs. R.T.B. Jansen en de heer M.M.J.C. Suijkerbuijk. De heer Jansen is in juli 2017 opgevolgd door de heer S.G. Verheul. De commissie is vier maal met de heer ir. K.G. Terlage en mevrouw. A.P. de Nooijer, directeur Bedrijfsvoering, bijeen geweest.

De volgende onderwerpen zijn aan de orde geweest het afgelopen boekjaar;

- gesprekken over afwikkeling jaarrekening 2016,
- begroting, meerjarenramingen en meerjarenbalans,
- liquiditeitsplanning en beheer,
- bespreking kwartaalresultaten,
- ontwikkeling benchmarkgegevens
- selectie accountant

Over al deze onderwerpen is ter advisering en /of besluitvorming aan de Raad van Toezicht verslag gedaan.

Remuneratiecommissie

In het verslagjaar is met de voorzitter College van Bestuur een functioneringsgesprek gevoerd waarvan ook verslag is gemaakt. De commissie bestaat uit de volgende leden: mevrouw drs. C.A. Sijderius, de heer drs. R.T.B. Jansen (tot 1 juli) en de heer ir. H.J.L. de Kraa.

De onderwijs commissie

Deze bestaat uit de leden: mevrouw drs. C.A. Sijderius en de heer D. van der Wekken. Per 1 september is mevrouw M.A.F. Nobels toegevoegd. Deze commissie is tweemaal bijeengewest.

3.2 Goedkeuring en vaststelling

Conform de jaarcyclus zijn de stukken besproken waar de Raad van Toezicht zijn goedkeuring aan moet geven: De (meerjaren) begroting. Ten behoeve van de vaststelling is de jaarrekening, het (externe) jaarverslag behandeld. De accountant heeft de jaarrekening en de management letter hieraan voorafgaand besproken met de auditcommissie en toegelicht in de vergadering van de Raad van Toezicht.

Conform de Governance code dient de dienstverlening van de accountant eenmaal in de vijf jaar te worden aanbesteed. In 2017 is dit d.m.v. een onderhandse aanbesteding in de markt uitgezet en is een nieuwe accountant geselecteerd.

3.3 Kwaliteitsrapportages

De kwaliteitsrapportages worden per kwartaal in de Raad van Toezicht vergaderingen besproken. De rapportage bevat informatie over personeel, financiën, onderwijs en kwaliteitszorg.

3.4 Belangenverstrengeling

De Raad van Toezicht ziet erop toe dat er geen belangenverstrengeling plaatsvindt. Leidraad hierbij zijn de regels m.b.t. good governance en de interne beheersmaatregelen. De functiescheiding is onder meer vastgelegd in de statuten, het reglement van de Raad van Toezicht, het Bestuursreglement en het Managementstatuut. In 2016 is een integriteitscode vastgesteld.

4. Overleg

4.1 Voorzitter Raad van Toezicht en voorzitter College van Bestuur

In het kader van de zogenaamde 'guidance-rol' vindt er frequent overleg tussen de beide voorzitters plaats.

4.2 Jaargesprekken

Door de voorzitter, de vice-voorzitter en een lid van de Raad van Toezicht vindt ieder jaar een functioneringsgesprek met de voorzitter van het College van Bestuur plaats.

5. Tenslotte

De RvT heeft in het afgelopen jaar met name ook aandacht besteed aan;

- 1 vmbo in Goes
- start van het Groene vmbo profiel
- nieuwbouw Pontes Pieter Zeeman in Zierikzee
- afwikkeling Vliedberg
- kwaliteitsniveau van het onderwijs
- onderwijsinnovatie op Pieter Zeeman

Goes, mei 2018

Samenstelling College van Bestuur in het boekjaar 2017

Naam	Hoofd functie	Nevenfunctie
De heer ir. K.G. Terlage	- Voorzitter College van Bestuur	- Penningmeester stichting de Vliedberg (onbezoldigd) - Lid Algemene Ledenvergadering Samenwerkingsverband Oosterschelde regio (onbezoldigd) - Voorzitter bestuur Campus Cultura (onbezoldigd) - Voorzitter RvT Cultuurkwadraat (bezoldigd) - Lid algemeen bestuur Huis van de Techniek (onbezoldigd) - Lid regiobestuur Zuid-West Nederland van de VO-raad (onbezoldigd)

Samenstelling Raad van Toezicht in ultimo 2017:

Naam	Functie RvT Pontes	Hoofd functie	Nevenfunctie
Dhr. ir. H.J.L. de Kraa	Voorzitter	- Adviseur / interim manager	- Directeur afvalwaterzuiveringen Delfluent - Commissaris bij Empower People - Voorzitter Raad van Toezicht Artax
Dhr. M.M.C.J. Suijkerbuijk	Vice-voorzitter	- Zelfstandig re-integratieadviseur, DGA Eye Four you	- Lid van de Raad van Toezicht van de stichting Albero - Lid Raad van Toezicht Bibliotheek VANnU - Lid van de Raad van Toezicht Regionale Kruisvereniging West- en Midden- Brabant
Mw. drs. C.A. Sijderius	Lid	- Bedrijfsarts	- Raad van Toezicht Allevo, vacatiegeld
Dhr. D. van der Wekken	Lid	- Geen	- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Obase (openbaar primair onderwijs Schouwen--Duiveland) - Stadsgids Zierikzee voor VVV Zeeland - Voorzitter a.i. Stichting Radio Omroep Schouwen-Duiveland - Voorzitter Stichting Muziek Monumentaal te Zierikzee
Mw. M.A.F. Nobels MEM MBA MCC	Lid	- Bestuurder, ontwikkelaar, trainer en coach	- Lid van de Adviesraad van de Open Universiteit
Dhr. dr. J. Naafs	Lid	-	- Vice-voorzitter Rekenkamer West-Brabant - Lid Raad van Toezicht Cederhof welzijn, zorg en wonen
Dhr. S.G. Verheul	Lid	- Lid College van Bestuur Leo Kanner Onderwijsgroep	- Lid auditcommissie financiën in twee swv's - Lid dagelijks bestuur in twee swv's - Lid algemeen (toezichthoudend) bestuur in vijf swv's

B Jaarrekening 2017

Inleiding

Aanbieding jaarrekening

De Stichting Scholengroep Pontes te Goes biedt u hierbij de jaarrekening over 2017 aan. De jaarrekening bestaat uit een balans per 31 december 2017 en de staat van baten en lasten over de periode van 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017. Beiden zijn voorzien van de benodigde specificaties en toelichtingen.

Doelstelling

Doelstelling van de Stichting Scholengroep Pontes betreft volgens de statuten het geven van openbaar onderwijs.

KENGETALLEN

	2017	2016
Liquiditeit (<i>Vlottende activa / kortlopende schulden</i>)	2,02	1,68
Quick ratio (<i>Vlottende activa- voorraden / kortlopende schulden</i>)	2,02	1,68
Solvabiliteit 1 (<i>Eigen vermogen (excl. voorzieningen) / totale vermogen *100%</i>)	42,12	40,77
Solvabiliteit 2 (<i>Eigen vermogen (incl. voorzieningen) / totale vermogen *100%</i>)	65,91	63,08
Rentabiliteit (<i>Saldo gewone bedrijfsvoering / totale baten (incl. fin. baten) * 100%</i>)	1,68	0,74
Weerstandsvermogen(commissie Don) (<i>Eigen vermogen - materiële vaste activa) / rijksbijdragen * 100%</i>)	4,71	1,17
Weerstandsvermogen(Onderwijsinspectie) (<i>Eigen vermogen) / totale baten)*100%</i>	24,46	15,59
Kapitalisatiefactor (<i>Totaal kapitaal (ex gebouwen) / totale baten (incl. fin.baten) * 100 %</i>)	34,35	30,68
Personele lasten / totale lasten (in %)	80,17	79,40
Materiële lasten / totale lasten (in %)	19,83	20,60

Liquiditeit/Quick ratio

Beide kengetallen geven aan in welke mate men in staat is om op korte termijn aan alle verplichtingen te voldoen. Streefwaarde volgens financieelbeleidskader is gesteld op 1. De commissie Don geeft een streefwaarde van tussen de 0,5 en 1.5.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan in welke mate de bezittingen op de activazijde van de balans zijn gefinancierd met eigen of vreemd vermogen. De commissie Don stelt als ondergrens 0,2 en heeft geen bovengrens geformuleerd.

Rentabiliteit

In het bedrijfsleven wordt met de rentabiliteit de winst- of verliesgevendheid van een onderneming bedoeld. In het onderwijs (non-profit sector) wordt een relatie gelegd tussen het behaalde resultaat en de ontwikkeling hiervan op het weerstandsvermogen.

Het geeft aan welk deel van de totale baten resteert na aftrek van de kosten. In lijn van de notitie "Pontes financieel gezond" zou dit kengetal minimaal tussen de 1,25 en 1,5 moeten liggen. De commissie Don geeft een grens aan van 0% tot 5%.

Weerstandsvermogen (commissie Don)

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de capaciteit om onvoorziene tegenvallers in de exploitatie op te vangen. Na opmaken van de risico-inventarisatie kan een streefwaarde worden bepaald. Voorheen werd vanuit het Ministerie als richtlijn gegeven tussen de 10% en 40%. De commissie Don kent hier geen streefwaarde aan toe.

Weerstandvermogen (Onderwijs Inspectie)

Deze berekening voor het weerstandsvermogen wordt gehanteerd door de Onderwijs Inspectie. De ondergrens ligt op 0,05%.

Kapitalisatiefactor

Dit kengetal geeft de verhouding weer van het geïnvesteerd vermogen tot de gerealiseerde omzet. De commissie Don geeft geen streefwaarde. De benchmark voor het VO geeft over 2010 een waarde van 42,4%.

Jaarstukken

2017

Stichting Scholengroep Pontes te Goes

15 mei 2018

INHOUDSOPGAVE

B JAARREKENING

B1 Grondslagen	38
B2 Balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming)	42
B3 Staat van baten en lasten 2017	44
B5 Toelichting behorende tot de balans	46
Model G	52
B6 Toelichting behorende tot de staat van baten en lasten	53
WNT 2017	55
B7 Overzicht verbonden partijen	60
B10 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen	61

C OVERIGE GEGEVENS

C1 Controleverklaring	63
-----------------------	----

B1 GRONDSLAGEN

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld met toepassing van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving Richtlijn 660 onderwijsinstellingen.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva geherwaardeerd volgens kostprijsmodel.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Tekorten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking opgenomen de realisatiecijfers van het voorgaande jaar, alsmede de goedgekeurde begroting van het huidige jaar.

Door afronding op hele euro's kunnen in het verslag kleine verschillen worden geconstateerd.

Indien noodzakelijk voor het inzicht zijn de vergelijkende cijfers voorgaand jaar geherrubriceerd.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

Gebouwen

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de volgende afschrijvingstermijnen: afschrijving fietsenstallen over 20 jaar, afschrijving nieuwbouw over 30 jaar, verbouwingen 10 jaar. Voor de leermiddelen wordt een afschrijving van 25% in een jaar gehanteerd ongeacht het moment van aanschaf. De onderbouwing van deze afwijkende afschrijvingsmethode is dat op het moment van verstrekken van de leermiddelen de economische waardevermindering onmiddellijk optreedt.

Inventaris en apparatuur

Verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van onderstaande afschrijvingstermijnen m.i.v. de maand van aanschaf.

De afschrijvingstermijnen zijn als volgt:

Gebouwen en terreinen	10- 30 jaar
Inventaris en apparatuur	3-20 jaar
Leermiddelen	4 jaar

Kleine inventarisaankopen tot een bedrag van € 500 worden volgens een bestendige gedragslijn ten laste van de exploitatierekening gebracht in het jaar van aanschaf.

Het economisch eigendom van de schoolgebouwen berust bij de gemeente. Indien een gebouw door een school blijvend wordt verlaten, wordt het gebouw "om niet" aan de gemeente overgedragen.

Eigen vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de school en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten, welke ontstaan uit het verschil tussen de vergoeding en de werkelijk gemaakte lasten (wanneer er sprake is van een tekort, wordt dit ten laste van de algemene reserve gebracht).

Bestemmingsreserves Personeel

Om fluctuatie in het leerlingenaantal op te vangen wordt 4% van de lumpsum gereserveerd ter dekking van personeelskosten.

Bestemmingsreserve risico vervanging i.v.m. ziekte

De bestemmingsreserve risico vervanging i.v.m. ziekte is gevormd nadat per 01-01-2006 het voortgezet onderwijs niet meer is aangesloten bij het Vervangingsfonds en het risico volledig door de werkgever dient te worden gedragen. Bij bovenmatig ziekteverzuim kan een locatie een beroep doen op deze reserve.

Bestemmingsreserve Bapo

Deze bestemming is gevormd ter dekking van de kosten die voortvloeien uit opname van eerder gespaarde Bapouren.

Reserve schoolfonds

De reserve schoolfonds betreft het saldo van de ouderbijdragen. Ten laste van de bijdragen van ouders worden o.a. betaald: de excursies, kluisjes, leerlingenzekerings, leerlingengereedschap, bedrijfskleding, culturele en andersoortige evenementen en andere voor de leerlingen van belang zijnde zaken.

Reserve vrijwillige ouderbijdrage

Deze reserve is gevormd uit het resultaat van de bijdrage van ouders.

Reserve contractactiviteiten

Deze reserve is gevormd uit in het verleden uitgevoerde contractactiviteiten van het voormalige Groot Stelle. Na de vorming van de Pontes Scholengroep per 01-08-1999 zijn er geen contractactiviteiten meer uitgevoerd en is het bedrag van de reserve niet meer gewijzigd.

Reserve Boekenfonds

Deze reserve is gevormd uit het resultaat van het boekenfonds en dient ter dekking van onvoorziene kosten van het boekenfonds.

Reserve Kantine

Deze reserve is gevormd uit het resultaat van de kantines. Deze reserve kan worden aangewend ten behoeve van uitgaven die verband houden met de kantinevoorziening.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd ten behoeve van toekomstige verplichtingen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten. De voorzieningen hebben een overwegend langlopend karakter. Dotaties aan de voorziening worden ten laste van de exploitatie geboekt, vrijval wordt ten gunste van de exploitatie geboekt. De dotaties aan de voorziening onderhoud zijn gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan.

Vanaf 2014 is een voorziening gevormd ter dekking van de kosten die verband houden met het gedeeltelijk doorbelasten van de WW-uitkeringen. Voor de duur van twee kalenderjaren is een voorziening gevormd. Op personeelsniveau wordt een inschatting van het risico gemaakt.

Op grond van de "Richtlijn Jaarverslag Onderwijs" is een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen gevormd. Een medewerker bouwt aanspraken op voor een te ontvangen jubileum-gratificatie bij 25-jarig en 40-jarig dienstverband.

In 2017 is de commissie voor "Richtlijn Jaarverslaggeving Onderwijs" met een aanvulling gekomen m.b.t. de verplichting voor de gespaarde uren i.h.k.v. de regeling persoonlijk budget. Op grond hiervan is deze post die als kortlopende schuld geregistreerd stond omgezet naar een voorziening. Er is een volledige dekking (100%) voor deze gespaarde uren opgenomen tegen een gemiddeld uurtarief.

In 2017 is er een nieuwe voorziening gevormd voor de kosten van langdurig zieken. Van de werknemers die op 31 december ziek zijn, is ingeschat wat de kosten zijn bij niet of slechts gedeeltelijke terugkeer in het arbeidsproces. De kosten zijn op 100% gewaardeerd.

Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

Pensioenen

De pensioenverplichtingen zijn ondergebracht bij bedrijfspensioenfonds ABP. Er bestaat geen individuele verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen anders dan hogere toekomstige premies bij een tekort van het ABP. De pensioenpremies die betrekking hebben op het boekjaar zijn als last in de staat van baten en lasten verantwoord. De dekkingsgraad van het pensioenfonds ultimo 2017 bedroeg 104,4%.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva betreffen:

- vorderingen
- liquide middelen
- kortlopende schulden

en worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien noodzakelijk wordt hierbij op dubieuze vorderingen een voorziening in mindering gebracht.

Het kasstroom wordt opgesteld volgens de indirecte methode.

RESULTAATBEPALING

Algemeen

Toerekeningsbeginsel

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waar ze betrekking op hebben, ongeacht het moment van ontvangst of betaling. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het schooljaar worden verspreid.

Baten

Baten bestaan voornamelijk uit subsidies, bijdragen vanuit het Samenwerkingsverband, verhuurbijdragen, rentebaten en leerlingenbijdragen.

Overige overheidsbijdragen bestaan uit subsidies van overheidsinstellingen niet zijnde OC&W.

Overige baten worden gevormd door de bijdragen van ouders, leerlingen, huurders en overige baten van derden.

Lasten

De lasten bestaan uit gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde lasten. Bij de splitsing hiervan zijn door het Ministerie van OC&W gestelde richtlijnen in aanmerking genomen.

B2 BALANS PER 31 december 2017 (na resultaatbestemming)

		31 december 2017		31 december 2016	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Vaste activa					
1.2 Materiële vaste activa	1				
Gebouwen en terreinen		1.554.091		1.912.012	
Inventaris en apparatuur		1.271.449		1.377.785	
Overige inventaris		<u>410.543</u>		<u>390.410</u>	
			3.236.083		3.680.207
1.3 Financiële vaste activa	2				
Fietsenproject		<u>0</u>		<u>263</u>	
			0		263
Vlottende activa					
1.5 Vorderingen	3				
Debiteuren		180.507		124.132	
Overige vorderingen		<u>207.919</u>		<u>311.843</u>	
			388.426		435.975
1.7 Liquide middelen	4		<u>6.817.536</u>		<u>5.602.770</u>
				<u>10.442.045</u>	<u>9.719.216</u>

Stichting Scholengroep Pontes, Goes

B2 BALANS PER 31 december 2017 (na resultaatbestemming)

	31 december 2017		31 december 2016	
	€	€	€	€
PASSIVA				
2.1 Eigen Vermogen				
	5			
Algemene reserve	1.831.973		1.345.380	
Bestemmingsreserves (publiek en privaat)	<u>2.566.083</u>		<u>2.617.620</u>	
		4.398.055		3.963.000
2.2 Voorzieningen				
	6			
Personeelsvoorzieningen	1.127.606		842.926	
Overige voorzieningen	<u>1.356.543</u>		<u>1.324.729</u>	
		2.484.149		2.167.655
2.4 Kortlopende schulden				
	7			
Crediteuren	406.384		320.549	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	892.737		909.565	
Schulden terzake van pensioenen	252.417		216.681	
Overige kortlopende schulden	465.885		498.238	
Overlopende passiva	<u>1.542.417</u>		<u>1.643.529</u>	
		<u>3.559.841</u>		<u>3.588.561</u>
		<u><u>10.442.045</u></u>		<u><u>9.719.216</u></u>

B3 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
	€	€	
Baten			
3.1 (Rijks)bijdragen	24.660.197	23.769.342	24.183.807
3.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies	37.363	6.000	22.849
3.5 Overige baten	<u>1.157.537</u>	<u>1.000.162</u>	<u>1.219.511</u>
	<u>25.855.097</u>	<u>24.775.503</u>	<u>25.426.166</u>
Lasten			
4.1 Personele lasten	20.377.992	19.721.027	20.037.782
4.2 Afschrijvingen	1.026.646	1.063.384	849.531
4.3 Huisvestinglasten	1.059.462	1.161.572	1.228.669
4.4 Overige instellingslasten	<u>2.975.753</u>	<u>2.724.520</u>	<u>3.144.403</u>
	<u>25.439.853</u>	<u>24.670.503</u>	<u>25.260.385</u>
Saldo baten en lasten	<u>415.244</u>	<u>105.000</u>	<u>165.781</u>
5 Financiële Baten en Lasten			
Financiële baten	<u>19.811</u>	<u>30.000</u>	<u>23.334</u>
Financiële baten en lasten	<u>19.811</u>	<u>30.000</u>	<u>23.334</u>
Resultaat	<u>435.056</u>	<u>135.000</u>	<u>189.114</u>

Stichting Scholengroep Pontes, Goes

	2017		2016	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		415.244		165.781
Aanpassingen voor:				
- Afschrijvingen	1.026.646		849.531	
- Mutaties voorzieningen	<u>316.494</u>		<u>222.132</u>	
		1.343.140		1.071.663
Veranderingen in vlottende middelen				
- Vorderingen	47.549		29.922	
- Kortlopende schulden	<u>-28.720</u>		<u>84.528</u>	
		<u>18.829</u>		<u>114.449</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		1.777.213		1.351.893
- Ontvangen interest	<u>19.811</u>		<u>23.334</u>	
		<u>19.811</u>		<u>23.334</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		1.797.024		1.375.226
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen in materiële vaste activa	-582.522		-518.793	
Mutaties leningen u/g	<u>263</u>		<u>422</u>	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-582.258		-518.371
Mutatie liquide middelen		<u>1.214.766</u>		<u>856.856</u>
Beginstand liquide middelen	5.602.770		4.745.915	
Mutatie liquide middelen	<u>1.214.766</u>		<u>856.856</u>	
Eindstand liquide middelen		<u>6.817.536</u>		<u>5.602.770</u>

B5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS

ACTIVA

VASTE ACTIVA

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
1.2 Materiële vaste activa		
Gebouwen en terreinen	1.554.091	1.912.012
Inventaris en apparatuur	1.271.449	1.377.785
Overige inventaris	410.543	390.410
	<u>3.236.083</u>	<u>3.680.207</u>

	Gebouwen en terreinen	MVA uitvoering	in Inventaris en apparatuur	overige inventaris	totaal
	€	€	€	€	€
<i>Boekwaarde 31 december 2017</i>					
Aanschaffingswaarde	2.937.864		5.457.419	1.514.484	9.909.767
Overige waarde veranderingen					0
Cumulatieve afschrijvingen	-1.025.853		-4.079.633	-1.124.074	-6.229.560
Boekwaarde 31 december 2016	<u>1.912.011</u>	0	<u>1.377.786</u>	<u>390.410</u>	<u>3.680.207</u>
<i>Mutaties</i>					
Investerings	18.556	0	266.311	297.655	582.522
Afschrijvingen	-376.477		-372.647	-277.522	-1.026.646
Boekwaarde afgestoten activa			0	-258.636	-258.636
Overige waardeveranderingen			0		0
Afschrijving afgevoerde activa			0	258.636	258.636
Subsidiebijdrage		0			0
Mutatie boekwaarde	<u>-357.921</u>	0	<u>-106.336</u>	<u>20.133</u>	<u>-444.124</u>
<i>Boekwaarde 31 december 2017</i>					
Aanschaffingswaarde	2.956.420	0	5.723.730	1.553.503	10.233.653
Overige waarde veranderingen			0		0
Cumulatieve afschrijvingen	-1.402.330	0	-4.452.280	-1.142.960	-6.997.570
Boekwaarde 31 december 2017	<u>1.554.090</u>	0	<u>1.271.450</u>	<u>410.543</u>	<u>3.236.083</u>

\.

Stichting Scholengroep Pontes, Goes

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Gebouwen en terreinen	10-30 jaar
Inventaris en apparatuur	3-20 jaar
Leermiddelen	4 jaar

31-12-2017	31-12-2016
€	€

1.3 Financiële vaste activa

Fietsenproject

Fietsenproject	0	263
	0	263

	Boek- waarde 1-1-17 €	verstrekte leningen €	Afgeloste leningen €	Aflos- singen €	Boek- waarde 31-12-17 €
Fietsenproject	263	-263	0	0	0
	263	-263	0	0	0
			31-12-2017	31-12-2016	
			€	€	

1.5 Vorderingen

Debiteuren	180.507	124.132
Overige vorderingen	207.919	311.843
	388.426	435.975

Ten behoeven van oninbare vordering is een voorziening gevormd ad. € 43.134 Deze voorziening is in mindering gebracht op het debiteurensaldo.

31-12-2017	31-12-2016
€	€

1.7 Liquide middelen

Kasmiddelen	22.304	16.089
Banktegoeden	1.162.934	1.088.497
Deposito's	5.631.202	4.498.185
Overige	1.097	0
	6.817.536	5.602.770

Banktegoeden

Betaalrekeningen	1.162.934	1.088.497
	1.162.934	1.088.497

Stichting Scholengroep Pontes, Goes

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Deposito's		
ABN/AMRO depositorekening	<u>5.631.202</u>	<u>4.498.185</u>
	<u>5.631.202</u>	<u>4.498.185</u>
	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Overige		
Kruisposten	<u>1.097</u>	<u>0</u>
	<u>1.097</u>	<u>0</u>

Alle liquide middelen staan vrij ter beschikking.

PASSIVA

VERLOOPOVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN

5 2.1 Eigen Vermogen

	Saldo 1-1- 2017	Resultaat	Overige mutaties	Saldo 31- 12-2017
Algemene reserve	1.345.380	436.119	50.474	1.831.973
Bestemmingsreserves publiek (A)				
Reserve personeel	746.615	0	4.595	751.210
Reserve risico vervanging ivm ziekte	100.000	0	0	100.000
Reserve Bapo	153.216	0	-55.069	98.147
	999.831	0	-50.474	949.357
Bestemmingsreserves privaat (B)				
Reserve schoolfonds	1.193.926	-1.063	0	1.192.863
Reserve Vrijwillige ouderbijdrage	18.271	0	0	18.271
Reserve contractactiviteiten	94.561	0	0	94.561
Reserve boekenfonds	251.393	0	0	251.393
Reserve Kantine	59.638	0	0	59.638
	1.617.789	-1.063	0	1.616.726
Totaal bestemmingsreserves (A + B)	2.617.620	-1.063	-50.474	2.566.083
2.1 Eigen Vermogen	<u>3.963.000</u>	<u>435.056</u>	<u>0</u>	<u>4.398.055</u>
Totaal vermogen	<u>3.963.000</u>	<u>435.056</u>	<u>0</u>	<u>4.398.055</u>

(VOORSTEL) BESTEMMING VAN HET NETTO RESULTAAT

Het netto resultaat over 2017 bedraagt overeenkomstig de jaarrekening € 435.056.

Dit resultaat is als volgt bestemd:

	€	2017
Resultaat algemene reserve		436.119
Resultaat reserve schoolfonds	-1.063	
Resultaat bestemmingsreserve privaat (B)	-1.063	
Resultaat bestemmingsreserve privaat (A+B)		-1.063
Resultaat Eigen vermogen		435.056

	Saldo 1-1-2017	Dotaties	Onttrek- kingen	Vrijval	Saldo 31-12- 2017
2.2 Voorzieningen					
Personeel:					
Overige voorziening langdurige zieken	0	151.602	0	0	151.602
WW	135.681	71.067	-100.182	0	106.566
Jubilea	256.834	65.291	-43.726	0	278.399
Spaarverlof	12.791	0	0	0	12.791
Persoonlijk budget	437.620	140.628	0	0	578.248
	842.926	428.587	-143.907	0	1.127.606
Overig:					
Onderhoud	1.324.729	33.750	-1.936	0	1.356.543
	1.324.729	33.750	-1.936	0	1.356.543
2.2 Voorzieningen	2.167.655	462.337	-145.843	0	2.484.149

Voorziening langdurig zieken

In 2017 is conform de richtlijn RJO een voorziening gevormd ter dekking van de kosten van langdurig zieken. Er is een inschatting gemaakt van de doorbetalingsverplichting voor de maximale duur van twee jaar, van de medewerkers die niet meer of slechts ten delen terugkeren op hun arbeidsplaats.

WW voorziening

In 2014 is een nieuwe voorziening gevormd. Dit ter dekking van de kosten voor het eigen risico deel van de uitkeringslasten van de WW aan ex-werknemers voor de komende twee jaar (2018 en 2019). Op persoonsniveau is er een inschatting gemaakt van het risico.

Jubilea voorziening

In 2012 is de schattingsmethodiek gewijzigd naar een berekeningswijze die rekening houdt met de zogenaamde blijfkans en de contante waarde van de uitkering. Binnen één jaar zal ca. € 20.200 en tussen twee en vijf jaar zal ca. € 48.700 worden onttrokken aan de voorziening jubilea.

Van het saldo van de voorziening spaarverlof zal binnen € 12.000 binnen twee tot vijf jaar worden aangewend ter dekking van kosten verband houdend met het opnemen van spaarverlof.

Voorziening Persoonlijk budget

In 2016 is er conform de gewijzigde richtlijn RJO een voorziening gevormd voor de gespaarde uren in het kader van de regeling persoonlijk budget. Alle uren zullen op enig moment worden opgenomen dan wel uitbetaald, er vindt derhalve geen afwaardering plaats. Het betreft een nieuwe voorziening, een inschatting van de opnamen binnen één tot vijf jaar kan daarom niet worden gegeven.

In 2012 zijn nieuwe meerjaren-onderhoudsplannen opgesteld. In 2014 is de MOP opnieuw bijgewerkt en is een meerjaren-onderhoudsplan voor het nieuwe pand aan de Oranjeweg opgemaakt. Jaarlijks worden de plannen geactualiseerd. De totale voorziening is herberekend waarbij rekening is gehouden met het onderhoud voor de komende 12 jaar. De dotatie aan de onderhoudsvoorziening is voor de komende jaren vastgesteld op € 33.750.

Voor de locatie Pieter Zeeman is rekening gehouden met een terughoudend investeringsbeleid. Van de voorziening onderhoud zal naar schatting € 225.000 binnen één jaar en € 650.000 binnen twee tot vijf jaar worden aangewend ter dekking van de kosten van groot onderhoud.

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
2.4 Kortlopende schulden		
Crediteuren	406.384	320.549
Belastingen en premies sociale verzekeringen	892.737	909.565
Schulden terzake van pensioenen	252.417	216.681
Overige kortlopende schulden	465.885	498.238
Overlopende passiva	1.542.417	1.643.529
	<u>3.559.841</u>	<u>3.588.561</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	832.084	847.698
Omzetbelasting	1.170	-377
Premies sociale verzekeringen	59.484	62.244
	<u>892.737</u>	<u>909.565</u>
Overlopende passiva		
OCW geormerkt: bestrijding vroegtijdig schoolverlaten	22.381	22.342
OCW geormerkt: bijdrage zij-instromers	9.000	73.661
OCW niet-geormerkt: LOF gelden	-11.600	11.502
OCW niet-geormerkt	14.500	14.500
Bèta Awards, nog te besteden	2.487	2.487
Nog te betalen vakantiegeld en verlofuren	1.011.533	1.073.547
Verplichting bindingstoelagen	79.688	74.617
Vooruitontvangen bedragen	414.428	370.872
	<u>1.542.417</u>	<u>1.643.529</u>

Toelichting:

Een nadere specificatie van de geormerkte subsidies wordt hieronder weergegeven in Model G

Stichting Scholengroep Pontes, Goes

Model G Specificatie posten OCW

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a)

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	de prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking	
	Kenmerk	datum			geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
Lerarenbeurs	DL/B/110284	6-05-09	EUR 97.592	EUR 97.592	(aankruisen wat van toepassing is)	x
	totaal		<u>97.592</u>	<u>97.592</u>		

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13 lid 2 sub b)

G2.A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale lasten	Te verrekenen ultimo verslagjaar	
	Kenmerk	datum				EUR	EUR
	totaal		<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	

G2.B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Saldo 01-01 2017	Ontvangen in verslag- jaar	Lasten in verslag- jaar	Totale lasten 31-12-2017	Saldo te besteden ultimo verslag- jaar
	Kenmerk	datum						
	totaal		<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

B6 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

Baten

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
	€	€	€
3.1 (Rijks)bijdragen			
Vergoeding personeel	19.108.980	18.572.468	19.092.388
Vergoeding materieel	2.804.789	2.771.964	2.884.939
Geormerkte subsidies	203.595	125.343	178.899
Niet-geormerkte subsidies	1.830.867	1.773.466	1.651.904
Doorbetalingen rijksbijdragen SWV	711.965	526.100	375.676
	<u>24.660.197</u>	<u>23.769.342</u>	<u>24.183.807</u>

3.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies

Overige subsidies	37.363	6.000	22.849
	<u>37.363</u>	<u>6.000</u>	<u>22.849</u>

3.5 Overige baten

Verhuur onroerende zaken	187.664	157.553	185.045
Ouderbijdragen/boeken/kantine	784.168	689.494	873.229
Ontvangsten personeel	174.544	153.115	160.888
Overige baten	11.161	0	350
	<u>1.157.537</u>	<u>1.000.162</u>	<u>1.219.511</u>

Lasten

4.1 Personele lasten

Lonen en salarissen	15.266.798	18.857.251	15.214.143
Sociale lasten	1.944.374	99.000	1.934.647
Pensioenlasten	2.219.181	0	1.880.856
Overige personele lasten	1.118.744	794.776	1.103.004
Uitkeringen (-/-)	-171.106	-30.000	-94.869
	<u>20.377.992</u>	<u>19.721.027</u>	<u>20.037.782</u>

Lonen en salarissen

Salariskosten directie	1.331.989	1.388.831	1.429.278
Salariskosten OP	13.958.630	13.423.539	13.521.607
Salariskosten OOP	2.996.998	3.023.464	2.825.664
Salariskosten vervanging	339.873	268.915	315.067
Salariskosten BAPO	706.031	0	0
Salariskosten M.R.	51.209	70.266	69.365
Onkostenvergoeding via salaris	50.224	36.000	46.347
Salariskosten ouderschapsverlof	6.951	0	4.567
Correctie sociale lasten	-1.842.722	0	-1.881.641
Correctie pensioenen	-2.219.181	0	-1.880.856
Correctie mutatie PB	-113.204	646.235	764.746
	<u>15.266.798</u>	<u>18.857.251</u>	<u>15.214.143</u>

Stichting Scholengroep Pontes, Goes

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
Overige personele lasten			
Nascholing	160.317	237.450	215.692
Mutatie VU/EJU/VD/Bindingstoelage	-70.002	-12.300	93.055
Kosten Arbo	18.439	46.500	29.997
Dotatie persoonlijk budget	140.628	0	132.907
Dotatie voorziening ww rechten	71.067	67.000	49.577
Dotatie voorziening langdurig zieken	151.602	0	0
Dotatie voorziening jubilea	65.291	41.000	33.012
Administratiekantoor	182.192	180.000	190.009
Overige personeelskosten	<u>399.211</u>	<u>235.126</u>	<u>358.756</u>
	<u>1.118.744</u>	<u>794.776</u>	<u>1.103.004</u>

Personeelsbezetting

	31-12-2017 Aantal FTE's	31-12-2016 Aantal FTE's
DIR	12,00	11,94
OP	193,89	192,97
OOP	<u>65,19</u>	<u>67,49</u>
	<u>271,08</u>	<u>272,40</u>

WNT Algemeen	
V1741161_20180315204519_PO-VO_ocw-rpt-jaarrekening-po_vo-2017-20180221.xbrl	01-01-2017 t/m 31-12-2017
EUR Bedragen: x 1	Enkelvoudig Realisatie
Complexiteitspunten	
<i>Complexiteitspunten gemiddelde totale baten</i>	6
<i>Complexiteitspunten gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers of studenten</i>	3
<i>Complexiteitspunten gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren</i>	4
<i>Totaal aantal complexiteitspunten</i>	13
<i>Bezoldigingsklasse</i>	E
<i>Bezoldigingsmaximum</i>	153.000
<i>Afwijkende bezoldigingsklasse</i>	Niet van toepassing
<i>Afwijkend bezoldigingsmaximum</i>	
<i>Toelichting op de WNT</i>	

Stichting Scholengroep Pontes, Goes

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking³ en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

bedragen x € 1	Dhr. K.G. Terlage	Mevr. A.P. de Nooijer-van Brummelen
Functiegegevens	[FUNCTIE]	[FUNCTIE]
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01-01-2017 tm 31-12-2017	01-01-2017 tm 31-12-2017
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gewezen topfunctionaris?	nee	ja
(Fictieve) dienstbetrekking?	nee	nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen ⁹	129.857	88.125
Beloningen betaalbaar op termijn	17.309	14.101
<i>Subtotaal</i>	147.166	102.226
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	153.000	153.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag ¹¹	0	0
Totale bezoldiging	147.166	102.226
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt
Gegevens 2016¹²		
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01-01 tm 31-12	01-01 tm 31-12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1	1
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	128.329	86.074
Beloningen betaalbaar op termijn	14.854	11.399
Totale bezoldiging 2016	143.183	97.473

bedragen x € 1	Dhr. H.J. de Kraa	Dhr. J. Naafs	Dhr. R.T.B. Jansen	mevr. M.A.F. Nobels	mevr. S.C.A. Sijderius
Functiegegevens	Voorzitter	lid	lid	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01-01- tm 31-12	01-07- tm 31-12	01-01 tm 30-06	01-07 tm 31-12	01-01 tm 31-12
Bezoldiging					
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	6.625	1.438	2.313	1.438	4.625
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal</i>	6.625	1.438	2.313	1.438	4.625
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	22.950	7.713	7.588	7.713	15.300
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0	0
Totale bezoldiging	6.625	1.438	2.313	1.438	4.625
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2016					
Aanvang en einde functievervulling in 2016	42.370		01-01 tm 31-12		01-01 tm 31-12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	6.625		4.625		4.625
Beloningen betaalbaar op termijn	0		0		0
Totale bezoldiging 2016	6.625		4.625		4.625

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

1

bedragen x € 1	Dhr. D. van der Wekken	dhr. M.M. J. Suikerbuijk	dhr. S.G. Verheul	dhr. J.P. Geijssen	Dhr. J.M. de Jonge	Dhr. B.A. Schutz
Functiegegevens	lid	lid	lid	lid	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01-01 tm 31-12	01-01 tm 31-12	01-07 tm 31-12			01-01 tm 20-03-2017
Bezoldiging						
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	3.750	3.750	1.875			0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal</i>	3.750	3.750	1.875	0		0
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	15.300	15.300	7.713			3.312
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0			0
Totale bezoldiging	3.750	3.750	1.875			0
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt			nvt
Gegevens 2016						
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01-01 tm 31-12	01-10 tm 31-12		01-01 tm 30-09	01-01 tm 30-09	01-10 tm 31-12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	3.852	937		2.813	2.156	718
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0		0	0	0
Totale bezoldiging 2016	3.852	937		2.813	2.156	718

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
4.2 Afschrijvingen			
Gebouwen en terreinen	376.477	363.315	146.415
Overige inventaris	277.522	294.500	260.713
Inventaris en apparatuur	<u>372.647</u>	<u>405.569</u>	<u>442.403</u>
	<u>1.026.646</u>	<u>1.063.384</u>	<u>849.531</u>
4.3 Huisvestingslasten			
Dotatie onderhoudsvoorziening	33.750	33.750	145.000
Onderhoud gebouw/installaties	261.153	250.451	227.215
Energie en water	315.261	339.260	365.098
Schoonmaakkosten	407.067	464.611	444.396
Heffingen	42.993	48.000	43.414
Overige huisvestingslasten	<u>-762</u>	<u>25.500</u>	<u>3.547</u>
	<u>1.059.462</u>	<u>1.161.572</u>	<u>1.228.669</u>
4.4 Overige instellingslasten			
<i>Administratie- en beheerslasten</i>			
Administratie en beheer	1.062.169	895.094	1.013.714
Accountantskosten (controle jaarrekening)	<u>24.172</u>	<u>20.000</u>	<u>24.437</u>
	1.086.341	915.094	1.038.151
<i>Inventaris en apparatuur</i>			
Inventaris, apparatuur en leermiddelen	<u>942.081</u>	<u>946.397</u>	<u>943.177</u>
	942.081	946.397	943.177
<i>Overige</i>			
Projecten	61.633	0	28.760
Lasten overige subsidies	0	0	9.535
Leerlingen / boeken / kantine	780.163	729.730	847.850
Overige uitgaven	<u>105.535</u>	<u>133.300</u>	<u>276.930</u>
	947.331	863.030	1.163.075
Totaal Overige instellingslasten	<u>2.975.753</u>	<u>2.724.520</u>	<u>3.144.403</u>
5 Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
Rentebaten	<u>19.811</u>	<u>30.000</u>	<u>23.334</u>
	19.811	30.000	23.334
Totaal financiële baten en lasten	<u>19.811</u>	<u>30.000</u>	<u>23.334</u>

Model E Overzicht verbonden partijen

Naam	Coöperatie Samenwerkingsverband passend Voortgezet Onderwijs Oosterschelderegio
UA	
Juridische vorm	Coöperatieve vereniging
Statutaire Zetel	Goes
Code activiteiten	4
Deelname %	20 %

B10 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Contractuele verplichtingen:

Naast de op de balans vermelde posten is de Stichting Scholengroep Pontes de volgende verplichtingen (doorlopende meerjaren contracten) aangegaan voor:

- Operational lease van kopieerapparatuur: voor een bedrag van € 6.300 excl. btw per jaar.
- Herverzekering van de risico's van WGA voor een bedrag van € 98.800 (vrij van btw) per jaar.
- Voor de verzorging van de personeels- en salarisadministratie en de hosting van het financiële pakket is er een doorlopend contract met een opzegtermijn van 6 maanden, contractwaarde bedraagt ca € 123.000 (excl. btw) per jaar
- Schoonmaakwerkzaamheden: contractwaarde per jaar € 128.900 (excl. btw).
- Touringcarvervoer: contractwaarde per jaar ca € 70.000 (excl. btw).
- Levering van gas en elektra, onder meer via de inkoopcombinatie "Energie voor Scholen". Het contract is in 2014 Europese aanbesteed. Het contract gaat in 2015 en loopt tot 2020. Dit is een o.b.v. vaste prijs per geleverde eenheid, de waarde bedraagt ca € 400.000 (excl. btw) per jaar.
- Vordering op het ministerie van OCW. De vordering op het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen uit hoofde van de personele lumpsumbekostiging, ontstaat omdat er in de periode augustus tot en met december vijfmaal $6,4\% = 32\%$ van de jaarbekostiging wordt uitbetaald, terwijl dit $5/12 = 41,667\%$ zou moeten zijn. De vordering per 31 december bedraagt € 1.448.965 zijnde $7,5\%$ van de personele jaarbekostiging. De vordering is niet opgenomen omdat deze in een zeer uitzonderlijke situatie pas ten gelde gemaakt kan worden bij opheffing van de instelling op 31 december, zonder overdracht aan een andere onderwijsinstelling en bij onvoldoende activa om verplichtingen jegens het personeel na te komen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen bijzondere gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die van invloed zijn op de balanspositie of het resultaat.

Goes, 15 mei 2018

ir. K.G. Terlage

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van
Stichting Scholengroep Pontes
Postbus 370
4460 AT GOES

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Scholengroep Pontes te GOES gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Scholengroep Pontes op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2017;
- (2) de staat van baten en lasten over 2017; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Scholengroep Pontes, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

accountants
onderwijs & kinderopvang

085 - 0200 093
mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres
Bogert 16
5612 LZ Eindhoven

Maarsse
Bisonspoor 7023
3605 LT Maarsse

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 20 juni 2018
Wijs Accountants

Was getekend: M.M.P.G van Os MSc RA

IBAN NL69 ABNA 0636 0375 33
KVK 58941487
BTW nr NL.8532.47.158.B01

wijsaccountants.nl

accountants
onderwijs & kinderopvang

085 - 0200 093

mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres

Bogert 16

5612 LZ Eindhoven

Maarsse

Bisonspoor 7023

3605 LT Maarsse

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

IBAN NL69 ABNA 0636 0375 33

KVK 58941487

BTW nr NL.8532.47.158.B01

wijsaccountants.nl